

IZBA CYWILNA

Biuletyn Sądu Najwyższego

2016

11

Redakcja
Jacek Gudowski
Maciej Machowski

Współpraca
Joanna Buchalska, Anna Dorabialska
Agnieszka Gołąb, Mateusz Grochowski
Radosław Nowaczewski, Olga Maria Piaskowska
Małgorzata Sekuła-Leleno, Joanna Studzińska
Elżbieta Szczepanowska, Arkadiusz Turczyn
Bartosz Wołodkiewicz, Andrzej Zielony

przy udziale

Wolters Kluwer SA
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
www.wolterskluwer.pl

infolinia: 801 044 545
tel. 22 535 82 03
e-mail: handel@wolterskluwer.pl

UCHWAŁY

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 21 października 2015 r., III CZP 64/15, do rozstrzygnięcia składowi powiększonemu Sądu Najwyższego zagadnienia prawnego:

„Czy umowa darowizny udziału we współwłasności rzeczy ruchomej na rzecz współwłaściciela tej rzeczy powoduje przejście na obdarowanego uprawnienia z tytułu rękojmi za wady fizyczne rzeczy w postaci uprawnienia do odstąpienia od umowy sprzedaży w całości?”

podjął uchwałę:

Darowizna udziału we współwłasności rzeczy ruchomej przez jednego z dwóch współwłaścicieli na rzecz drugiego powoduje – jeżeli umowa darowizny nie stanowi inaczej – przejście na obdarowanego uprawnienia do odstąpienia od umowy sprzedaży, na podstawie której doszło do nabycia współwłasności rzeczy.

(uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 19 października 2016 r., III CZP 5/16, D. Zawistowski, I. Gromska-Szuster, J. Gudowski, A. Owczarek, W. Pawlak, K. Pietrzykowski, M. Wysocka)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 23 marca 2016 r., III CZP 110/15, do rozstrzygnięcia składowi powiększonemu Sądu Najwyższego, zagadnienia prawnego:

„Czy po skierowaniu sprawy do postępowania upominawczego wobec braku podstaw do wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym sąd wzywa stronę powodową, w trybie art. 130 § 1 k.p.c., do uiszczenia pozostałej 3/4 opłaty od pozwu pod rygorem jego zwrotu albo prowadzi sprawę bez wstrzymania biegu postępowania, a o obowiązku uiszczenia tej opłaty orzeka, stosownie do art. 130³ § 2 k.p.c., w orzeczeniu kończącym sprawę w instancji?”

podjął uchwałę:

W razie stwierdzenia braku podstaw do wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym sąd wzywa powoda – także gdy jest reprezentowany przez adwokata, radcę prawnego lub rzecznika patentowego – do uiszczenia pozostałej części opłaty od pozwu w terminie tygodniowym pod rygorem jego zwrotu.

(uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 26 października 2016 r., III CZP 44/16, D. Zawistowski, D. Dończyk, J. Gudowski, G. Misiurek, H. Pietrkowski, A. Piotrowska, K. Weitz)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Sieradzu postanowieniem z dnia 17 marca 2016 r., I Cz 138/16, zagadnienia prawnego:

„Czy po zajęciu przez komornika ruchomości będących we współwładaniu dłużnika i jego małżonka pozostających we wspólności ustawowej w razie sprzeciwu tego małżonka niebędącego współdłużnikiem, służy mu prawo do wystąpienia z wnioskiem o umorzenie postępowania egzekucyjnego w tym zakresie (art. 825 pkt 3 k.p.c.), czy też powództwo przeciwegzekucyjne (art. 841 § 1 k.p.c.)?”

podjął uchwałę:

Jeżeli komornik zajął na podstawie art. 845 § 2 k.p.c. ruchomości będące we współwładaniu dłużnika i jego małżonka pozostających we wspólności ustawowej, małżonkowi nieobjętemu tytułem wykonawczym przysługuje – w zależności od zgłaszanych zarzutów – powództwo przewidziane w art. 841 k.p.c., jeżeli zarzuca naruszenie

przepisów prawa materialnego, lub skarga na czynności komornika, jeżeli zarzuca naruszenie przepisów postępowania egzekucyjnego.

(uchwała z dnia 5 października 2016 r., III CZP 41/16, I. Gromska-Szus-ter, W. Katner, W. Pawlak)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Szczecinie postanowieniem z dnia 27 maja 2016 r., II Ca 972/15, zagadnienia prawnego:

„W jaki sposób spółdzielnia mieszkaniowa winna dokonać rozliczenia ze swoim byłym członkiem w razie wygaśnięcia spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu mieszkalnego, wybudowanego z udziałem środków Krajowego Funduszu Mieszkaniowego (obecnie Banku Gospodarstwa Krajowego), w szczególności, czy i kiedy spółdzielnia może zorganizować przetarg na ustanowienie spółdzielczego lokatorskiego prawa do tego lokalu, jak powinna być w takim przypadku wyznaczona cena wywołania i czy roszczenie byłego członka spółdzielni z tytułu wniesionego wkładu mieszkaniowego ogranicza się do kwoty uzyskanej przez spółdzielnię w drodze takiego przetargu, ewentualnie, o jakie potrącenia kwota ta może być pomniejszona?”

podjął uchwałę:

W razie wygaśnięcia spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu w spółdzielni mieszkaniowej, co do którego niedopuszczalne jest ustanowienie odrębnej własności lokalu, rozliczenie byłego członka spółdzielni ze spółdzielnią mieszkaniową następuje na podstawie zastosowanych w drodze analogii art. 11 ust. 2 – art. 11 ust. 22 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych (jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 1222 ze zm.).

(uchwała z dnia 5 października 2016 r., III CZP 58/16, I. Gromska-Szus-ter, W. Katner, W. Pawlak)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy we Wrocławiu postanowieniem z dnia 10 maja 2016 r., II Cz 457/16, zagadnienia prawnego:

„Czy w postępowaniu klauzulowym wszczętym po 27 listopada 2015 r. dopuszczalne jest nadanie na podstawie art. 788 § 1 k.p.c. klauzuli wykonalności na rzecz posiadającego przymiot banku nabywcy wierzytelności objętej bankowym tytułem egzekucyjnym wystawionym przed 27 listopada 2015 r., któremu przed tą datą nadano uprzednio klauzulę wykonalności na rzecz wystawcy tego tytułu?”

podjął uchwałę:

Artykuł 11 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 25 września 2015 r. o zmianie ustawy – Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2015 r., poz. 1854) stosuje się także do postępowania w sprawie o nadanie bankowemu tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności na rzecz banku – nabywcy wierzytelności objętej bankowym tytułem egzekucyjnym, któremu przed wejściem w życie tej ustawy nadano klauzulę wykonalności.

(uchwała z dnia 26 października 2016 r., III CZP 56/16, A. Owczarek, J. Górowski, M. Koba)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Poznaniu postanowieniem z dnia 12 maja 2016 r., I ACz 621/16, zagadnienia prawnego:

„Czy na podstawie art. 13 ust. 1a ustawy z dnia 26 maja 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, w brzmieniu obowiązującym do dnia wejścia w życie ustawy z dnia 18 marca 2016 r. o zmianie ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, uprawnienie do uiszczenia opłat sądowych w kwocie nieprzekraczającej 1000 zł w sprawach, o jakich mowa w tym przepisie, przysługuje wyłącznie bankom czy też również innym podmiotom, które nabyły wierzytelności banków?”

podjął uchwałę:

W sprawach o roszczenia wynikające z czynności bankowych, o których mowa w art. 5 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (jedn. tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 128 ze zm.) do uisz-

czenia opłaty stosunkowej przewidzianej w art. 13 ust. 1a ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (jedn. tekst: Dz.U. z 2014 r., poz. 1025 ze zm.) w brzmieniu obowiązującym od dnia 27 listopada 2015 r. do dnia 14 kwietnia 2016 r. obowiązany był każdy podmiot wnoszący do sądu pismo podlegające opłacie.

(uchwała z dnia 26 października 2016 r., III CZP 59/16, A. Owczarek, J. Górski, M. Koba)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Lublinie postanowieniem z dnia 9 maja 2016 r., II Cz 1858/15, zagadnienia prawnego:

„Czy w związku z treścią art. 49 ust. 9 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku o komornikach sądowych i egzekucji (Dz.U. z 2011 r. Nr 231, poz. 1376, ze zm.):

1. pismo zawierające wniosek o obniżenie wysokości opłat, o których mowa w art. 49 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku o komornikach sądowych i egzekucji (Dz.U. z 2011 r. Nr 231, poz. 1376, ze zm.) podlega opłacie,

2. pismo zawierające wniosek o obniżenie wysokości opłat, o których mowa w art. 49 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku o komornikach sądowych i egzekucji (Dz.U. z 2011 r. Nr 231, poz. 1376, ze zm.), którego braków nie uzupełniono w terminie lub którego nie opłacono w terminie podlega zwrotowi przez przewodniczącego, czy też odrzuceniu przez sąd;

3. sąd może z urzędu na podstawie art. 759 § 2 k.p.c. obniżyć wysokość opłat, o których mowa w art. 49 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku o komornikach sądowych i egzekucji (Dz.U. z 2011 r. Nr 231, poz. 1376, ze zm.)?”

podjął uchwałę:

1. Od wniosku o obniżenie opłat egzekucyjnych określonych w art. 49 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (jedn. tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 1138 ze zm.)

nie pobiera się opłaty. Wniosek, którego braków nie uzupełniono w terminie podlega odrzuceniu.

2. Artykuł 759 § 2 k.p.c. nie stanowi podstawy do obniżenia przez sąd z urzędu prawidłowo ustalonych opłat egzekucyjnych.

(uchwała z dnia 26 października 2016 r., III CZP 63/16, A. Owczarek, J. Górski, M. Koba)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Rzeszowie postanowieniem z dnia 21 kwietnia 2016 r., I ACa 620/15, zagadnienia prawnego:

„Czy w świetle art. 647¹ § 6 k.c. zawarte w umowie łączącej podwykonawcę z generalnym wykonawcą robót budowlanych zastrzeżenie, że w przypadku niezapłacenia wynagrodzenia przez generalnego wykonawcę inwestor zapłaci podwykonawcy wynagrodzenie ograniczone do kwoty wynikającej z cen jednostkowych przewidzianych w kosztorysie ofertowym generalnego wykonawcy skutecznie limituje odpowiedzialność solidarną inwestora względem podwykonawcy robót wynikającą z art. 647¹ § 5 k.c.?”

odmówił podjęcia uchwały.

(postanowienie z dnia 5 października 2016 r., III CZP 50/16, I. Gromska-Szuster, W. Katner, W. Pawlak)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Toruniu postanowieniem z dnia 23 maja 2016 r., VIII Ca 39/16, zagadnienia prawnego:

„Czy umorzenie postępowania egzekucyjnego na wniosek banku, prowadzącego egzekucję na podstawie bankowego tytułu egzekucyjnego zaopatrzonego w klauzulę wykonalności, niweczy skutki przerwy biegu przedawnienia spowodowane złożeniem wniosku o wszczęcie egzekucji również w sytuacji, gdy bank złożył wniosek o umorzenie postępowania egzekucyjnego w czasie, kiedy z powodu skutecznego dokonania cesji już mu wierzytelność nie przysługiwała?”

odmówił podjęcia uchwały.

(postanowienie z dnia 5 października 2016 r., III CZP 52/16, I. Gromska-Szuster, W. Katner, W. Pawlak)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Zamościu postanowieniem z dnia 21 kwietnia 2016 r., I Ca 101/16, zagadnienia prawnego:

„Czy przerwanie biegu przedawnienia roszczenia, w wyniku złożenia przez wierzyciela wniosku o wszczęcie egzekucji, odnosi skutek wobec nabywcy wierzytelności?”

odmówił podjęcia uchwały.

(postanowienie z dnia 26 października 2016 r., III CZP 60/16, A. Owczarek, J. Górowski, M. Koba)

ZAGADNIENIA PRAWNE PRZEDSTAWIONE DO ROZSTRZYGNIĘCIA

III CZP 87/16

„1. Czy wynagrodzenie na rzecz adwokata ustanowionego z urzędu, może zostać przyznane od Skarbu Państwa w wysokości niższej niż 1/2 stawki maksymalnej określonej w § 4.1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U. z 2015 r., poz. 1801)?

2. Czy sąd odwoławczy rozstrzygając zażalenie na wysokość przyznanych pełnomocnikowi z urzędu kosztów pomocy prawnej władny jest zasądzić zwrot kosztów poniesionych przez tego pełnomocnika w postępowaniu zażaleniowym od Skarbu Państwa?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Toruniu z dnia 7 września 2016 r., VIII Cz 587/16, R. Krawczyk, M. Lewandowski, W. Jasiński)

Wątpliwości Sądu Okręgowego sprowadzają się do możliwości obniżenia o więcej niż połowę minimalnej stawki za czynności zawodowego pełnomocnika procesowego ustanowionego przez sąd z urzędu w razie rażąco niskiego nakładu pracy pełnomocnika wynikającego z okoliczności sprawy, a nie braku jego staranności (art. 109 § 2 k.p.c.).

Sąd drugiej instancji uznał za dominujący pogląd Sądu Najwyższego, według którego sąd – dokonując oceny wysokości wynagrodzenia pełnomocnika – nie może ustalić go na poziomie niższym niż stawka mini-

malna, chyba że następuje to na wniosek pełnomocnika. Uwzględnienie niezbędnego nakładu pracy pełnomocnika, charakteru sprawy i wkładu pracy w wyjaśnienie i rozstrzygnięcie sprawy dokonywane jest w granicach rozporządzeń Ministra Sprawiedliwości. W orzecznictwie pojawił się również pogląd, że stawki zostały określone jako minimalne, ponieważ nie można było przyznać niższej kwoty niż wynikająca z rozporządzenia. Ponadto, jak dostrzeżono, wynagrodzenie pełnomocnika nie jest zależne od tego, czy podjął jakiegokolwiek czynności procesowe.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego pojawiło się również stanowisko, że sąd jest uprawniony do zasądzenia opłaty w niższej wysokości niż określona jako stawka minimalna, z powołaniem się na niezbędny nakład pracy, charakter sprawy i wkład pracy w wyjaśnienie i rozstrzygnięcie sprawy. Pogląd ten znajduje również aprobatę w literaturze.

Sąd Okręgowy dostrzegł także w orzecznictwie Sądu Najwyższego wsparcie dla oddalenia wniosku o przyznanie wynagrodzenia pełnomocnikowi ustanowionemu z urzędu, gdy jego czynności nie mogą zostać uznane za udzielenie pomocy prawnej, tj. w razie rażącej niestaranności i braku profesjonalizmu.

Zdaniem Sądu drugiej instancji, dominujące stanowisko Sądu Najwyższego wskazuje na brak możliwości przyznania pełnomocnikowi z urzędu stawki niższej niż minimalna. Ponadto Sąd podniósł, że aktualne rozporządzenia nie operują pojęciem stawki minimalnej, lecz stawki maksymalnej, a mimo zmiany nazewnictwa połowa stawki maksymalnej odpowiada kwotowo stawce minimalnej z poprzednio obowiązujących przepisów. Ponadto zapowiadane są prace legislacyjne, których celem jest przywrócenie poprzednio obowiązujących stawek minimalnych. Na uwagę zasługują również rozstrzygnięcia Sądu Najwyższego, w których występuje reprezentacja współuczestników formalnych. Sąd miał także na względzie możliwość naruszenia poczucia sprawiedliwości pełnomocników, którzy otrzymują tożsame stawki, ale nakład pracy jest znacznie mniejszy, oraz interes Skarbu Państwa, który pokrywa koszty wynagrodzenia pełnomocników z urzędu.

Uzasadniając drugie zagadnienie prawne Sąd Okręgowy podał, że orzecznictwo sądów powszechnych wskazuje na rozbieżność co do tego, kto powinien ponieść koszty postępowania zażaleniowego, gdy zażalenie składa we własnym imieniu pełnomocnik ustanowiony przez

sąd z urzędu, a nie w imieniu reprezentowanej strony. Spór o wysokość kosztów pełnomocnika z urzędu istnieje w relacji pełnomocnik – Skarb Państwa, więc zasądzenie ich od strony przeciwnej nie byłoby właściwe. Ustawodawca, wprowadzając możliwość wniesienia zażalenia na rozstrzygnięcie w przedmiocie nieopłaconych kosztów pomocy prawnej, nie uregulował tej kwestii.

A.T.

*

III CZP 88/16

„Czy przy sporządzaniu planu podziału sumy uzyskanej z egzekucji świadczeń emerytalno-rentowych komornik winien uwzględnić koszty postępowania egzekucyjnego poniesione przez wierzycieli w wysokości przewidywanej, czy też niezbędne jest wcześniejsze prawomocne ustalenie tych kosztów w drodze postanowień?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 28 lipca 2016 r., II Cz 1801/15, E. Łuchtaj, E. Bazelan, E. Żak)

Za punkt wyjścia do rozważań Sąd drugiej instancji przyjął to, że postanowienie wydane na podstawie art. 770 k.p.c. jest wydawane przez komornika w końcowej fazie egzekucji, tj. po dokonaniu ostatniej czynności egzekucyjnej albo po zakończeniu postępowania egzekucyjnego w inny sposób, dopiero bowiem wtedy możliwe jest prawidłowe określenie tych kosztów. Mając na względzie orzecznictwo Sądu Najwyższego wskazał, że zastosowanie tej zasady nie rodzi trudności praktycznych w przypadku egzekucji z nieruchomości, ponieważ w chwili sporządzania planu podziału zakończone są czynności egzekucyjne komornika oraz znana jest kwota uzyskana z egzekucji, możliwe jest więc określenie wysokości opłat i wydatków komornika, a także wysokości kosztów stron. Nie może to jednak mieć bezpośredniego zastosowania do sytuacji, w której egzekucja jest skierowana do świadczenia emerytalno-rentowego dłużnika.

Sąd Okręgowy stwierdził, że postanowienie w przedmiocie określenia kosztów egzekucyjnych powinno zostać wydane w ostatniej fazie egzekucji. Z kolei przy sporządzaniu planu podziału w początkowej fazie

postępowania egzekucyjnego dane te nie mogą być definitywnie określone, co stanowi przeszkodę do wydania postanowienia ustalającego te koszty. Rozważeniu może podlegać wydanie postanowienia w zakresie dotychczasowo poniesionych kosztów wierzyciela przy założeniu wynagrodzenia pełnomocnika opartego o stawkę minimalną, przy czym nie można przewidzieć wysokości opłaty egzekucyjnej; co więcej, podlega ona ściągnięciu jednorazowo i proporcjonalnie do wyegzekwowanych kwot. Mimo że do ujęcia przez komornika kosztów egzekucji należnych wierzycielowi w planie podziału, zasadne jest ich wcześniejsze prawomocne ustalenie, nie można wyłączyć sytuacji, w której komornik przy sporządzaniu planu podziału sumy uzyskanej z egzekucji świadczeń emerytalno-rentowych dokona uwzględnienia kosztów postępowania egzekucyjnego poniesionych przez wierzycieli w wysokości, w jakiej im potencjalnie przypadną. Taka możliwość wypływa z art. 770 k.p.c., gdyż komornik ściąga koszty egzekucji wraz z egzekwowanym rozszczeniem. Sąd Okręgowy nawiązał tu do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2011 r., III CZP 37/11 (OSNC 2012, nr 3, poz. 32) oraz stanowiska zajętego w piśmiennictwie.

Za istotny argument Sąd Okręgowy uznał także wzgląd na ekonomię postępowania. Przyjęcie, że sporządzenie planu podziału sumy uzyskanej ze świadczenia emerytalno-rentowego uwzględniającego koszty jest dopuszczalne dopiero po wydaniu postanowień ustalających koszty postępowania, może skutkować znacznym opóźnieniem zaspokojenia wierzycieli.

A.T.

*

III CZP 89/16

„1. Czy w sprawie, w której powód domaga się realizacji uprawnień z tytułu rękojmi za wady dzieła, termin określony w art. 568 § 1 k.c., w brzmieniu według stanu prawnego obowiązującego do dnia wejścia w życie ustawy nowelizującej kodeks cywilny z dnia 30 maja 2014 r., ulega wyłączeniu na podstawie art. 568 § 2 k.c. w razie podstępного zatajenia wady przez wykonawcę, niezależnie od tego, jaki czas upłynął od wydania dzieła zamawiającemu?

2. Czy w powyższej sprawie, uprawnienia zamawiającego z tytułu rękojmi polegające na żądaniu obniżenia ceny (przez zwrot części ceny już uiszczonej), stanowi uprawnienie prawokształtujące ulegające wygaśnięciu, czy roszczenia podlegające przedawnieniu?

3. W przypadku uznania, że żądanie obniżenia ceny wynikające z rękojmi za wady budynku stanowi roszczenie podlegające przedawnieniu, od jakiego momentu rozpoczyna swój bieg termin przedawnienia?”

(postanowienie Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 27 września 2016 r., I ACa 896/16, J. Gołaczyński, M. Lamparska, J. Kaspryszyn)

Sąd Apelacyjny uznał, że w sprawie występuje zagadnienie prawne dotyczące rozumienia art. 568 § 2 k.c. w brzmieniu sprzed nowelizacji z dnia 30 maja 2014 r. w odniesieniu do podstępnego zatajenia wady dzieła. Zdaniem Sądu, jest wątpliwe, czy na podstawie wymienionego przepisu, w razie podstępnego zatajenia wady, termin trzyletni w ogóle nie biegnie, a zamawiający (kupujący) może z uprawnień z tytułu rękojmi korzystać w nieograniczonym czasie, czy też termin zawity przewidziany w art. 682 § 1 k.c. ulega jedynie zawieszeniu do dnia, w którym podstępne działanie wykonawcy zostanie ujawnione przez zamawiającego. Kwestia ta może być rozstrzygnięta przez właściwe zakwalifikowanie uprawnienia z tytułu rękojmi. Jeżeli uprawnienia kupującego traktuje się jako prawotwórczące, to ich wykonanie jest możliwe w każdym czasie, bo w razie podstępnego zatajenia wady nie ulegają prekluzji. Przy przejściu natomiast, że uprawnienia te nie mają jako roszczenia charakteru prawokształtującego, należy je poddać reżimowi przedawnienia. W rezultacie można rozważyć zastosowanie wobec nich art. 554 i 118 k.c. (sprzedaż) oraz art. 646 k.c. (umowa o roboty budowlane). Przedawnieniu podlegałyby zatem roszczenia będące dopiero następstwem wykonania uprawnień prawokształtujących.

Charakter prawny uprawnienia zamawiającego o obniżenie ceny i zwrot jej części, a w konsekwencji ocena, czy podlega ona przedawnieniu, ma istotne znaczenie, szczególnie w przypadku podstępnego zatajenia wady przez wykonawcę. Z art. 568 § 2 k.c. przed nowelizacją wynika, że upływ trzyletniego terminu od dnia wydania budynku nie wyłącza wykonania uprawnień z tytułu rękojmi. Rozstrzygnięcia wymaga

jednak, czy w przepisie tym jest mowa jedynie o uprawnieniach prawo-kształtujących, czy także o roszczeniach.

O.M.P.

*

III CZP 90/16

„Czy wyrażony w art. 386 § 5 k.p.c. wymóg rozpoznania sprawy w innym składzie znajduje zastosowanie w związku z treścią art. 397 § 2 k.p.c. w przypadku uchylecia postanowienia sądu pierwszej instancji rozpoznającego skargę na czynności komornika polegającą na obciążeniu dłużnika kosztami postępowania egzekucyjnego?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 26 września 2016 r., IX Cz 476/16, E. Dobrzyńska-Murawka, A. Żegarska, K. Skiepkó)

Sąd Okręgowy powziął wątpliwość, czy w postępowaniu zażaleniowym, toczącym się w ramach postępowania egzekucyjnego, ma zastosowanie art. 386 § 5 w związku z art. 397 § 2 i art. 13 § 2 k.p.c. Powołując się na uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 23 sierpnia 2006 r., III CZP 56/06 (OSNC 2007, nr 3, poz. 43), wskazał, że zostało w niej ujednoczone dotychczasowe stanowisko judykatury, w którym przyjmowano, iż art. 386 § 5 k.p.c. nie ma zastosowania wprost w postępowaniu zażaleniowym. Podzielając to stanowisko, Sąd Okręgowy zauważył jednak, że w rozpoznawanej sprawie występuje inna sytuacja, gdyż rozpoznawane zażalenie dotyczy postanowienia, którego przedmiotem była obciążenie dłużnika kosztami egzekucyjnymi, a badaniu podlegała ocena celowości kosztów prowadzonej na wniosek wierzyciela egzekucji (art. 770 k.p.c.). Przy przyjęciu, że orzeczenie o kosztach niezbędnych do celowej egzekucji jest orzeczeniem, które rozstrzyga istotę sprawy zawartą w skardze na czynność komornika (celowość egzekucji), to zasadne jest pytanie, czy gdy sędzia już raz wypowiedział swój pogląd odnośnie do tych kosztów, może orzekać w tej samej kwestii merytorycznej ponownie, po uchyleniu postanowienia i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania.

O.M.P.

III CZP 91/16

„Czy komornik sądowy, który przejął dalsze łączne prowadzenie egzekucji administracyjnej i sądowej, powinien wliczyć w skład kosztów postępowania egzekucyjnego opłaty za czynności egzekucyjne, o których mowa w art. 64 § 1 pkt 2–6 ustawy z 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (jedn. tekst: Dz.U. z 2014 r., poz. 1619 ze zm.) oraz opłatę manipulacyjną, o której mowa w art. 64 § 6 tej ustawy w sytuacji, gdy administracyjny organ egzekucyjny nie wyegzekwował żadnych środków pieniężnych?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Gliwicach z dnia 8 września 2016 r., III Cz 152/16, D. Pacześniowska, A. Dyrda, R. Troll)

Sąd Okręgowy zauważył, że w orzecznictwie i doktrynie nie ma jednolitego stanowiska w kwestii będącej przedmiotem przedstawionego zagadnienia prawnego. W części orzeczeń wskazuje się, że w omawianym przypadku na podstawie art. 64c § 11 ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (dalej: „u.p.e.a.”) koszty postępowania administracyjnego nie mogą być egzekwowane. Wynika to z tego, że od dnia 1 stycznia 2004 r., na skutek nowelizacji art. 64c u.p.e.a., doszło do powiązania konieczności pobierania opłat egzekucyjnych ze skutecznością prowadzonej egzekucji, a orzekając o kosztach postępowania przed organem administracyjnym na podstawie art. 774 k.p.c. komornik stosuje przepisy postępowania administracyjnego co do ewentualnych powstałych tam kosztów przed przejęciem egzekucji.

Sąd drugiej instancji zwrócił także uwagę na art. 64c § 11 u.p.e.a., który stanowi, że jeżeli czynności egzekucyjne powodujące powstanie kosztów, o których mowa w art. 64 § 1 pkt 2–6 i § 6 u.p.e.a. (opłaty manipulacyjne oraz za stosowanie środków egzekucyjnych) zostały dokonane przez więcej niż jeden organ egzekucyjny, to uzyskane z tego tytułu środki pieniężne rozdziela się między te organy w proporcji odpowiadającej stosunkowi wyegzekwowanych przez nie kwot do kwot wyegzekwowanych w całym postępowaniu egzekucyjnym. W konsekwencji koszty może więc otrzymać tylko ten organ, który wyegzekwował jakąkolwiek należność.

Zwolennicy odmiennego poglądu podkreślają, że administracyjny organ egzekucyjny jest jednocześnie wierzycielem, a to powoduje, iż koszty eg-

zekucji administracyjnej zostały przez niego tymczasowo pokryte, a więc należało je wyegzekwować w toku postępowania egzekucyjnego prowadzonego już w trybie egzekucji sądowej. Według tej interpretacji art. 64c § 9 u.p.e.a. wskazuje regułę, że środki pieniężne pochodzące z wyegzekwowanych kosztów egzekucyjnych przypadają na rzecz tego organu, który je uzyskał, ale regulacje art. 64c § 10 i 11 u.p.e.a. wprowadzają istotne zastrzeżenia. Zastrzeżenia z art. 64c § 11 u.p.e.a. nie można przy tym zastosować ze względu na to, że opłaty manipulacyjne oraz opłaty za stosowanie środków egzekucyjnych zostały tymczasowo pokryte przez wierzyciela, będącego jednocześnie administracyjnym organem egzekucyjnym.

Uzasadnieniem tego stanowiska jest także okoliczność, że ryzyko ponoszenia wszelkich kosztów egzekucji administracyjnej obciąża zobowiązanego niezależnie od efektywności egzekucji, zasadą jest bowiem pobieranie opłat egzekucyjnych niezależnie od tego, czy należność została wyegzekwowana.

Z drugiej strony Sąd Okręgowy zauważył, że sam fakt, iż dłużnik powinien ponosić koszty postępowania egzekucyjnego nie może prowadzić do obciążenia go kosztami, które nie zostały przez żaden podmiot poniesione, a są spowodowane tylko dokonaniem czynności związanych z wszczęciem egzekucji (opłata manipulacyjna) i dokonaniem zajęcia (opłata za stosowanie środków egzekucyjnych).

A.Z.

GLOSY

prawo cywilne materialne

Bezprawne uniemożliwienie wykonania zabiegu przerwania ciąży – w sytuacji określonej w art. 4a ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 7 stycznia 1993 r. o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży (Dz.U. Nr 17, poz. 78 ze zm.) – uprawnia kobietę do dochodzenia wyrównania szkody wynikłej z tego zdarzenia.

(wyrok z dnia 21 listopada 2003 r., V CK 16/03, L. Walentynowicz, B. Myszka, K. Zawada, OSNC 2004, nr 6, poz. 104; OSP 2004, nr 10, poz. 125; BSN 2004, nr 4, s. 9; MoP 2004, nr 10, s. 468; R.Pr. 2004, nr 6, s. 133)

Glosa

Katarzyny Stachurskiej, Prawo cywilne. Glosy, red. F. Zoll, S. Daniluk, Warszawa 2016, s. 89

Glosatorka podkreśliła precedensowy charakter glosowanego orzeczenia. Wskazała, że dotyczy ono przypadku tzw. *wrongful conception*, czyli skargi, której istota roszczenia polega na żądaniu odszkodowania, względnie zadośćuczynienia z tytułu narodzin dziecka zdrowego, lecz nieplanowanego, od którego należy odróżnić *wrongful birth*, czyli skargę rodziców upośledzonego dziecka skierowanej przeciwko lekarzowi lub personelowi medycznemu, który swoim postępowaniem uniemożliwił im podjęcie decyzji o przerwaniu ciąży, skutkiem czego narodziło się

dziecko z wadami genetycznymi lub innymi ciężkimi uszkodzeniami. Zgodziła się z konkluzjami Sądu Najwyższego, który w dużej mierze bazował na orzecznictwie sądów zagranicznych, w tym Europejskiego Trybunału Praw Człowieka i Obywatela, zaznaczając jednocześnie lakoniczną argumentację Sądu Najwyższego zwłaszcza w kontekście rozstrzygnięcia, czy ciężę można traktować jako uszkodzenie ciała lub rozstrój zdrowia.

Glosy aprobujące do wyroku opracowali również: M. Nesterowicz (OSP 2004, nr 10, poz. 125) i T. Justyński (PiP 2004, nr 9, s. 122), natomiast głosę częściowo krytyczną P. Sobolewski (Pal. 2005, nr 9–10, s. 232) oraz krytyczną S. Rudnicki (MoP 2004, nr 10, s. 475). Orzeczenie było analizowane w artykułach T. Justyńskiego „*Wrongful conception* w prawie polskim” (PS 2005, nr 1, s. 34) i M. Wilda „Roszczenia z tytułu *wrongful birth* w prawie polskim” (PS 2005, nr 1, s. 49).

M.S.L.

*

Roszczenie o zwrot wartości nakładów poczynionych przez jednego ze współwłaścicieli na nieruchomości wspólną przysługuje przeciwko osobom, które były współwłaścicielami w czasie dokonywania tych nakładów.

(uchwała z dnia 10 maja 2006 r., III CZP 11/06, B. Myszka, I. Gromska-Szuster, G. Misiurek, OSNC 2007, nr 3, poz. 38; BSN 2006, nr 5, s. 7; Rej. 2006, nr 6, s. 187 i 191; NPN 2006, nr 3, s. 64; MoP 2007, nr 1, poz. 35; MoP 2007, nr 14, poz. 788)

Glosa

Natalii Rosy, Prawo cywilne. Glosy, red. F. Zoll, S. Daniluk, Warszawa 2016, s. 93

Glosatorka zaaprobowała przyjęte przez Sąd Najwyższy szerokie rozumienie pojęcia wydatków zawierające w sobie też nakłady niezależnie od ich rodzaju. Wskazała, że już sama analiza językowa wskazuje, iż oba te pojęcia są synonimami. Zauważyła, że gdyby z kate-

gorii wydatków wyłączyć nakłady, współwłaściciel, który poczyniłby nakłady na rzecz wspólną, nie miałby roszczenia o zwrot na gruncie art. 207 k.c.

Uchwałę uwzględnił Z. Strus w „Przeglądzie orzecznictwa” (Pal. 2006, nr 9–10, s. 279).

M.S.L.

*

Wykonanie przez świadczeniodawcę badań tomografii komputerowej w sytuacji, gdy na skierowaniach poczynione była adnotacja „cito” lub „pilne”, poza limitem określonym w umowie zawartej z Narodowym Funduszem Zdrowia, może być uznane za udzielenie świadczenia zdrowotnego osobie, która potrzebuje natychmiastowego udzielenia takiego świadczenia ze względu na zagrożenie zdrowia lub życia.

(wyrok z dnia 12 marca 2009 r., V CSK 272/08, K. Strzelczyk, M. Bączczyk, K. Pietrzykowski, niepubl.)

Glosa

Edyty Kuś, Prawo cywilne. Glosy, red. F. Zoll, S. Daniluk, Warszawa 2016, s. 96

Glosa ma charakter aprobujący.

Autorka uznała, że Sąd Najwyższy trafnie odstąpił od linii orzeczniczej, w której przyjmuje się, iż świadczeniodawcy nie przysługuje wobec Narodowego Funduszu Zdrowia roszczenie o wynagrodzenie za świadczenia niemieszczące się w limicie ustalonym w umowie. Wskazała, że obecnie dominuje pogląd o odpowiedzialności Narodowego Funduszu Zdrowia. Zgodziła się, że problemu finansowania świadczeń nie można rozwiązać przez odwołanie się do konstrukcji prowadzenia cudzych spraw bez zlecenia. Podkreśliła, że kwestia finansowania świadczeń udzielonych z przekroczeniem limitu ustalonego w umowie o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych pozostaje w polskim prawie nieuregulowana.

Głosę do omawianego wyroku opracowała także T. Zimna (Lex nr 530613).

M.M.

*

Uchwała o przeznaczeniu zysku netto w całości na kapitał rezerwowy, będąca wyrazem świadomej „polityki gospodarczej” akcjonariuszy większościowych dążących do zapewnienia sobie – jako pracownikom spółki lub członkom zarządu – korzyści z dobrej sytuacji ekonomicznej spółki bez uwzględnienia słuszych interesów akcjonariuszy mniejszościowych, może być uznana za mającą na celu pokrzywdzenie akcjonariuszy i sprzeczne z dobrymi obyczajami.

(wyrok z dnia 21 maja 2010 r., II CSK 564/09, H. Pietrkowski, G. Miśurek, K. Tyczka-Rote, Glosa 2012, nr 2, s. 20)

Glosa

Justyny Nowak, Studia Prawno-Ekonomiczne 2015, nr 95, s. 159

Glosa ma charakter aprobujący.

Autorka przypominała, że jednym z najważniejszych praw akcjonariusza jest prawo do udziału w czystym zysku wykazanym w sprawozdaniu finansowym. Zgodziła się z Sądem Najwyższym, że decyzja o przeznaczeniu zysku na cele inne niż wypłata dywidendy zależy od dyskrecjonalnej władzy walnego zgromadzenia, jednakże władza ta nie jest nieograniczona i można, a wręcz należy poddać ją kontroli.

Komentatorka omówiła przesłanki uchylenia uchwały wynikające z art. 422 § 1 k.s.h. i wskazała, że o ile sprzeczność z treścią statutu może być wskazana w sposób jednoznaczny i niebudzący wątpliwości, o tyle pozostałe dwie podstawy zależą od przyjętych tak w doktrynie, jak i w orzecznictwie definicji dobrych obyczajów oraz ustalenia tego, w jaki sposób dochodzi do pokrzywdzenia akcjonariusza. Mają one zatem charakter uznaniowy, a sąd powinien je ocenić biorąc pod uwagę całokształt okoliczności w sprawie.

Autorka wskazała, że Sąd Najwyższy trafnie nie przychylił się do podniesionego przez skarżącą spółkę zarzutu braku definicji dobrych obyczajów. Stwierdziła, że ujęcie generalne zawarte w art. 422 § 1 k.s.h. umożliwia dostosowanie ogólnych norm prawnych do konkretnego stanu faktycznego przy uwzględnieniu ocen czy zasad postępowania o charakterze pozaprawnym. Uznała za niedopuszczalne utożsamianie interesu spółki akcyjnej wyłącznie z interesem akcjonariusza większościowego. Zgodziła się, że uchwały walnego zgromadzenia przeznaczające cały lub prawie cały zysk roczny na kapitał zapasowy lub rezerwy mogą być kwalifikowane jako krzywdzące dla akcjonariusza w relacji do spółki.

M.M.

*

Przepis art. 11a ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych (jedn. tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 223, poz. 2268 ze zm.) może być podstawą odpowiedzialności organizatora turystyki za szkodę niemajątkową klienta w postaci tzw. zmarnowanego urlopu.

(uchwała z dnia 19 listopada 2010 r., III CZP 79/10, J. Gudowski, J. Kremer, M. Romańska, OSNC 2011, nr 4, poz. 41; BSN 2010, nr 11, s. 9; Prok.i Pr. 2011, nr 7-8, wkładka, s. 36; TPP 2011, nr 1, s. 137)

Glosa

Adama Gierady, Prawo cywilne. Glosy, red. F. Zoll, S. Daniluk, Warszawa 2016, s. 99

Glosa ma charakter aprobujący.

Zdaniem autora, Sąd Najwyższy dokonał trafnej wykładni pojęcia „zmarnowany urlop”, uwzględniając stosowanie przepisów związanych z odpowiedzialnością za spowodowanie uszczerbku niemajątkowego w reżimie odpowiedzialności kontraktowej na gruncie przepisów kodeksu cywilnego, do którego ma zastosowanie art. 471 k.c. Trafne, zdaniem glosatora, jest również uznanie za niedopuszczalne wywodzenie roszczenia o zadośćuczynienie za opisywany uszczerbek na podstawie art. 56 k.c.

Autor wskazał także na możliwość innego rozstrzygnięcia, możliwe bowiem – jego zdaniem – było uznanie, że dyrektywa nr 90/314 nie

została właściwie implementowana do krajowego porządku prawnego Rzeczypospolitej Polskiej. Uwzględniając treść art. 11 ustawy o usługach turystycznych, który stanowi, że w kwestiach nieuregulowanych należy wprost stosować przepisy kodeksu cywilnego, można dojść do wniosku, że w art. 11a ust. 1 ustawy wołą ustawodawcy było jedynie stworzenie zamkniętego katalogu przyczyn egzoneracyjnych, na które może powołać się organizator turystyki, aby uwolnić się od odpowiedzialności odszkodowawczej za szkodę wynikającą z niewykonania lub nienależytego wykonania umowy zawartej z klientem (konsumentem) i tylko w tym zakresie ustanowienie *lex specialis* względem art. 471 k.c. W pozostałej części odesłanie do przepisów kodeksu cywilnego dotyczących odpowiedzialności za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania, które – zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego zajęтым w głosowanej uchwale – nie mogą być samodzielną podstawą odpowiedzialności za spowodowanie uszczerbku niemajątkowego w ramach reżimu *ex contractu*. Wykorzystanie takiej argumentacji odnoszącej się do niewłaściwej implementacji dyrektywy, spowodowałoby jednak, że powodowie nie mogliby dochodzić swoich praw od pozwanego bezpośrednio na podstawie dyrektywy nr 90/314, gdyż postępowanie nie dotyczyło stosunków między jednostką a państwem, ale mogliby dochodzić od państwa rekompensaty za szkodę poniesioną na skutek niewywiązania się przez nie z zobowiązań wobec Unii Europejskiej.

Stanowisko zajęte w uchwale podzielili M. Nesterowicz w opracowaniu „Odpowiedzialność cywilna biura podróży za »zmarnowany urlop« w prawie polskim i porównawczym (na tle uchwały SN z dnia 19 listopada 2010 r.)” (PS 2011, nr 5, s. 5) oraz w glosach K. Kryla (PS 2011, nr 9, s. 137) i J. Gospodarek (OSP 2012, Nr 1, poz. 2). Argumenty krytyczne przedstawił natomiast M. Łolik (EPS 2011, nr 9, s. 45). Omówienie uchwały można znaleźć także w „Przeglądach orzecznictwa” M. Domańskiej (EPS 2011, nr 9, s. 59) oraz K. Pałki (Forum Prawnicze 2011, nr 3, s. 99), a ponadto w opracowaniu S. Łazarewicz, „Odpowiedzialność za »zmarnowany urlop« w świetle ustawy o usługach turystycznych, prawa Unii Europejskiej oraz orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości” (Studia Prawnoustrojowe 2012, nr 17, s. 41).

J.B.

Roszczenie o zapłatę kary umownej na wypadek zwłoki lub opóźnienia nie przysługuje stronie odstępującej od umowy wzajemnej, jeżeli w umowie zastrzeżono również taką karę w związku z odstąpieniem od umowy.

(uchwała z dnia 18 lipca 2012 r., III CZP 39/12, J. Gudowski, D. Dończyk, K. Pietrzykowski, OSNC 2013, nr 2, poz. 17; BSN 2012, nr 7, s. 9; Prok.i Pr., 2013, nr 6, wkładka, poz. 50; Pr.Spótek 2012, nr 9, s. 4; Rej. 2012, nr 7-8, s. 216; Rej. 2012, nr 11, s. 172; Forum Prawnicze 2012, nr 5, s. 99)

Glosa

Teresy Seleckiej, Prawo cywilne. Glosy, red. F. Zoll, S. Daniluk, Warszawa 2016, s. 103

Glosa ma charakter częściowo krytyczny.

Autorka podzieliła stanowisko Sądu Najwyższego, którego zdaniem roszczenie o zapłatę kary umownej, zastrzeżonej na wypadek odstąpienia od umowy ze względu na zwłokę lub opóźnienie, przysługuje niezależnie od wykonania przez wierzyciela prawa odstąpienia. Stwierdziła, że odmienne rozwiązanie prowadziłoby do ignorowania woli stron stosunku prawnego, stojąc w sprzeczności z zasadą swobody umów. Podzieliła także pogląd wyrażony w uzasadnieniu uchwały, że pojęcia „niewykonanie” i „nienależyte wykonanie” zobowiązania nie mogą być traktowane synonimicznie, ani by w praktyce mogło dojść do ich równoczesnego spełnienia. Zgodziła się, że przez zastrzeżenie kary umownej strony określają hipotetyczną wysokość odszkodowania, które pokryje w ich relacji szkodę wynikającą z naruszenia zobowiązania. Rozwiązanie to uznała za zgodne z koniecznością ochrony woli stron, którą mogą one swobodnie realizować w granicach art. 58 k.c.

W konkluzji glosatorka zaaprobowwała stanowisko Sądu Najwyższego o braku możliwości równoczesnego dochodzenia obu kar umownych – z tytułu zwłoki lub opóźnienia i z tytułu odstąpienia od umowy. Zdaniem autorki, stanowisko to może wydawać się sprzeczne z wcześniejszym orzecnictwem Sądu Najwyższego, w którym nie rozważano możliwości

symultanicznego dochodzenia obu kar umownych, choć ostatecznie doszła do wniosku o braku istnienia tej niezgodności.

Z krytyką autorki spotkał się natomiast pogląd o możliwości stosowania art. 395 § 2 zdanie pierwsze k.c. do skutków prawnych wynikających z art. 494 k.c. Zaznaczyła, że część argumentacji zawartej w uzasadnieniu uchwały łączy różnorodne elementy prawne, które – wobec niejasności w polskiej doktrynie – wymagają jeszcze doprecyzowania.

Do omawianej uchwały glosy napisali również: aprobującą P. Drapała (PiP 2013, nr 10, s. 133), częściowo krytyczną A. Fidali (Glosa 2014, nr 2, s. 23), natomiast krytyczną P. Księżak i K. Duszyńska (PS 2014, nr 7-8, s. 181). Omówił ją M. Kućka w „Przeglądzie orzecznictwa” (Forum Prawnicze 2013, nr 2, s. 103).

M.G.

*

1. Uzyskiwanie przez uprawnionego dochodów ze sprzedaży energii elektrycznej otrzymywanej przez przetworzenie energii wiatrowej za pomocą turbin wiatrowych posadowionych na gruncie oddanym mu – na podstawie stosunku obligacyjnego – do korzystania w celu eksploatacji tych urządzeń nie jest pobieraniem pożytków z rzeczy w rozumieniu art. 693 § 1 k.c.

2. Umowa dająca stronie uprawnienie do uzyskiwania dochodów ze sprzedaży energii elektrycznej otrzymywanej przez przetworzenie energii wiatrowej za pomocą turbin wiatrowych w zamian za okresowe świadczenie pieniężne określone jako procent od wartości sprzedanej energii elektrycznej jest umową nienazwaną, do której, w zakresie w nią nieobjętym, mogą mieć odpowiednie zastosowanie przepisy kodeksu cywilnego o dzierżawie.

(wyrok z dnia 5 października 2012 r., IV CSK 244/12, B. Myszka, M. Romańska, W. Pawlak, OSNC 2013, nr 5, poz. 64; OSP 2013, nr 10, poz. 95; BSN 2013, nr 2, s. 13; MoP 2013, nr 14, s. 765; Rej. 2013, nr 5, s. 165)

Glosa

Marcina Drewka, Monitor Prawniczy 2016, nr 14, s. 779

Autor glosy wskazał, że coraz większego znaczenia w polskim obrocie prawnym nabierają umowy odnoszące się do produkcji energii przy wykorzystaniu tzw. źródeł odnawialnych, zwłaszcza elektrowni wiatrowych. W związku z niedostatkami odpowiednich regulacji prawnych powstają wątpliwości związane m.in. z kwalifikacją tego typu umów. W omawianym wyroku Sąd Najwyższy uznał, że umowa o udostępnienie nieruchomości pod elektrownie wiatrowe jest umową nienazwaną i stanowisko to zasługuje na aprobatę. Trafnie Sąd Najwyższy uznał, że zawarta przez strony umowa nie może być kwalifikowana jako umowa dzierżawy, w szczególności ze względu na brak możliwości pobierania pożytków. Zaznaczył, że pożytków nie stanowi ani możliwość posadowienia na nieruchomości turbin wiatrowych, ani uzyskanie energii elektrycznej lub jej sprzedaż. Należy się też zgodzić z poglądem, że energia wiatrowa nie stanowi pożytku naturalnego z nieruchomości i należy zakwalifikować ją jako swoisty dochód z nieruchomości, podobny do pożytku.

Nie wyłącza to uznania energii wiatrowej za pożytek *de lege ferenda*, wymagałoby to jednak odpowiedniej ingerencji ustawodawcy lub zmiany aktualnych stosunków społeczno-gospodarczych, które uzasadniałyby taką kwalifikację. Zaproponowane rozwiązanie umożliwiłoby odpowiednie stosowanie, bez konieczności stosowania wprost, przepisów dotyczących pożytków z nieruchomości, a więc dostosowanie do potrzeb aktualnego obrotu prawnego. Według autora, kwalifikacja siły wiatru jako swoistego dochodu z nieruchomości podobnego do pożytku mogłaby zostać odpowiednio zastosowana nie tylko do energii wiatrowej, ale także do innych rodzajów energii związanych z nieruchomością. W szczególności dotyczyć może energii słonecznej, wodnej lub geotermalnej. Konieczne byłoby jednak uwzględnienie okoliczności konkretnego przypadku, a zwłaszcza specyfiki określonego rodzaju energii oraz swoistych uregulowań prawnych.

Głosę krytyczną do komentowanego wyroku napisał Ł.M. Wyszomirski (OSP 2013, nr 10, poz. 95), natomiast aprobującą Z. Kuniewicz i S. Słotwiński (Przegląd Prawa Rolnego 2013, nr 2, s. 190). Omówił

go także Z. Strus w „Przeglądzie orzecznictwa” (Pal. 2013, nr 1–2, s. 173).

R.N.

*

Postanowienie wzorca umowy deweloperskiej, zobowiązujące konsumenta do nabycia lokalu mieszkalnego łącznie z udziałem we własności garażu wielostanowiskowego, uprawniającym do korzystania z miejsca postojowego, nie jest niedozwolonym postanowieniem umownym (art. 385 § 1 k.c.).

(wyrok z dnia 8 listopada 2012 r., I CSK 49/12, B. Myszka, K. Pietrzykowski, K. Tyczka-Rote, OSNC 2013, nr 6, poz. 76; BSN 2013, nr 3, s. 11; Rej. 2013, nr 4, s. 189; NPN 2013, nr 1, s. 144; MoP 2013, nr 16, s. 882)

Glosa

Adriana Brytana, Prawo cywilne. Glosy, red. F. Zoll, S. Daniluk, Warszawa 2016, s. 107

Glosa ma charakter krytyczny.

Autor zgodził się z poglądem, że w sprawie nie zachodzą przesłanki niedozwolonego postanowienia umownego, jednak nie ze względu na to, iż między prawem do lokalu a prawem do miejsca postojowego zachodzi ścisły i bezpośredni związek (art. 385³ pkt 7 k.c.), tylko dlatego, że zakwestionowane postanowienie wchodzi w skład jednoznacznie sformułowanych głównych świadczeń stron (art. 385¹ § 1 k.c.). Stwierdził, że ograniczenie tych świadczeń jedynie do *essentialia negotii* jest niewłaściwe. Jego zdaniem, umowa zobowiązywała do nabycia lokalu mieszkalnego i miejsca postojowego, co stanowi fundament stosunku prawnego i których łączna realizacja prowadzi do osiągnięcia celu umowy. Ponadto uznał, że zobowiązanie konsumenta do kupna miejsca postojowego wynika nie z dążenia dewelopera do zapewnienia właścicielom lokali mieszkalnych tego prawa, lecz minimalizacji ryzyka gospodarczego kosztem konsumenta. Podniósł wiele argumentów wskazujących, że nie zachodzi bezpośredni związek między lokalem

mieszkalnym a miejscem postojowym. Zarzucił także, że uchwała wzmacnia pozycję deweloperów.

Glosę krytyczną opracowała K. Zdun-Załęska (Lex nr 1284693).

M.M.

*

Przepis art. 433 k.c. nie ma zastosowania do odpowiedzialności za szkodę polegającą na zalaniu lokalu niżej z lokalu znajdującego się na wyższej kondygnacji.

(uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 19 lutego 2013 r., III CZP 63/12, T. Ereciński, T. Bielska-Sobkowicz, I. Gromska-Szuster, J. Gudowski, G. Misiurek, H. Pietrzkowski, M. Wysocka, OSNC 2013, nr 7-8, poz. 81; OSP 2014, nr 4, poz. 42; BSN 2013, nr 2, s. 9; Rej. 2013, nr 8, s. 192)

Glosa

Agaty Skórskiej, Prawo cywilne. Glosy, red. F. Zoll, S. Daniluk, Warszawa 2016, s. 112

Glosa ma charakter aprobujący.

Zdaniem glosatorki, wolą ustawodawcy było zachowanie tradycyjnego pojmowania art. 433 k.c., nakierowanego na ochronę osób znajdujących się poza budynkiem. W jej ocenie, nie można przyznać tożsamej ochrony przechodniom oraz lokatorom budynku, w którym doszło do realizacji hipotezy art. 433 k.c. Stopień trudności dowodowych dotyczący poszkodowanego zamieszkującego budynek oraz przypadkowego przechodnia jest odmienny. W pierwszym przypadku poszkodowany może wskazać nie tylko źródło powstania szkody, ale też natychmiast zareagować i rozpocząć poszukiwanie osoby odpowiedzialnej. Autorka zwróciła również uwagę na funkcję prawa deliktów, którą jest określenie osoby ponoszącej pieniężne konsekwencje naprawienia szkody, a nie represja sprawcy szkody.

Krytyczne glosy do uchwały opracowali: B. Kucharski i P. Księżak (Pr. Asek. 2013, nr 4, s. 111), A. Chłopecki (OSP 2014, nr 4, poz. 42), J.M. Kondak (PS 2014, nr 5, s. 129) oraz Z. Kuniewicz (Pal. 2015, nr 9–10, s. 150).

A.G.

Wyłączenie z umowy postanowień uznanych za niedozwolone (art. 385³ k.c.) nie powoduje nieważności całej umowy, nawet wtedy, gdy bez tych postanowień umowa nie zostałaby zawarta.

(wyrok z dnia 21 lutego 2013 r., I CSK 408/12, M. Kocon, I. Koper, G. Misiurek, OSNC 2013, nr 11, poz. 127; BSN 2013, nr 6, s. 9; NPN 2013, nr 3, s. 135; Rej. 2013, nr 11, s. 180; MoP 2014, nr 1, s. 37)

Glosa

Jakuba Gołkowskiego, Prawo cywilne. Glosy, red. F. Zoll, S. Daniluk, Warszawa 2016, s. 115

Glosa ma charakter aprobujący.

Autor wskazał, że w glosowanym postanowieniu Sąd Najwyższy trafnie zauważył, iż szczególny reżim dotyczący zawierania umów z konsumentami może być traktowany jako wyraz ograniczenia swobody kształtowania stosunków umownych między uczestnikami obrotu prawnego. Wskazał też na możliwą odmienną interpretację i możliwe przyjęcie, że zasada swobody umów wcale nie doznaje ograniczenia przez wprowadzenie normy wyrażonej w art. 385¹ k.c.

Glosator omówił także wpływ eliminacji postanowień umownych uznanych za abuzywne na pozostałą część stosunku prawnego łączącego strony. Za uzasadniony uznał pogląd Sądu Najwyższego, że derogacja klauzuli abuzywnej nie prowadzi do zniweczenia całego stosunku prawnego, nawet przy założeniu, iż bez tej klauzuli umowa nie zostałaby zawarta.

Autor podzielił pogląd Sądu Najwyższego, że skutkiem takiej szerokiej derogacji może być sytuacja, w której w miejsce postanowień uznanych za abuzywne znajdują zastosowanie regulacje ustawowe lub dojdzie do powstania zakresu, który w ogóle nie będzie uregulowany. Zwrócił także uwagę na ustalanie zgodnego zamiaru stron oraz celu umowy. Wskazał na zastosowanie zasady *in dubio contra preferentem* w interpretacji jednostronnie narzuconych postanowień umownych. Zaznaczył, że mimo braku stanowczych rozstrzygnięć Sądu Najwyższego co do zagadnienia wykładni odmiennie rozumianych postanowień umownych przez strony, została w tym orzeczeniu zasygnalizowana możliwość krzyżowania się zakresu norm wynikających z art. 65

§ 1 i 2 k.c. oraz art. 385 § 2 zdanie pierwsze w związku ze zdaniem drugim k.c.

Zdaniem glosatora, ze względu na szczególny charakter umów zawieranych przy użyciu wzorca, normy dotyczące zasad ich interpretacji mogą modyfikować ogólne zasady wykładni oświadczeń woli składanych przez strony.

J.S.

*

Złożenie wniosku o zezwolenie na odrzucenie spadku w imieniu małoletniego powoduje zawieszenie – na czas postępowania – biegu terminu określonego w art. 1015 § 1 k.c.

(postanowienie z dnia 20 listopada 2013 r., I CSK 329/13, A. Górski, A. Kozłowska, D. Zawistowski, OSNC 2014, nr 9, poz. 93; BSN 2014, nr 3, s.10; NPN 2014, nr 1, s. 125; Rej. 2014, nr 8, s. 164; MoP 2014, nr 20, s. 1086)

Glosa

Łukasza Mazura, Prawo cywilne. Glosy, red. F. Zoll, S. Daniluk, Warszawa 2016, s. 121

Glosa ma charakter częściowo krytyczny, autor bowiem przychylił się do rozstrzygnięcia Sądu Najwyższego, uznał jednak, że uzasadnienie nie jest trafne.

Sąd Najwyższy stanął na stanowisku, że odrzucenie spadku w imieniu małoletniego, jako czynność przekraczająca zwykły zarząd jego majątkiem, wymaga wydania zgody przez sąd opiekuńczy. Co prawda termin przewidziany w art. 1015 § 1 k.c. ma charakter prekluzyjny, jednak jego wykładnia wymaga uwzględnienia okoliczności, że od osoby uprawnionej do odrzucenia spadku nie można żądać niemożliwego, a taka cechą miałoby wymaganie od niego złożenia oświadczenia woli, zanim sąd opiekuńczy wyda stosowną zgodę. Opiekun małoletniego nie ma bezpośredniego wpływu na czas trwania postępowania przed sądem opiekuńczym, dlatego Sąd Najwyższy przyjął, że do biegu terminu przedaw-

nienia termin z art. 1015 § 1 k.c. ulega – przez analogię – zawieszeniu na czas postępowania przed sądem opiekuńczym.

Glosator zauważył, że w zastosowanej konstrukcji prawnej pominięto istotne rozróżnienie między terminem prekluzyjnym oraz terminem przedawnienia, jak również nie odniesiono się do art. 121 k.c., zawierającego przesłanki zawieszenia biegu przedawnienia.

Autor rozważył także, czy każdemu odrzuceniu spadku w imieniu małoletniego powinna towarzyszyć zgoda sadu opiekuńczego. Podniósł, że czynności przekraczające zwykły zarząd majątkiem małoletniego powinny być traktowane jako sytuacje o charakterze wyjątkowym. W jego ocenie, odrzucenia spadku, w którego skład np. nie wchodzi nieruchomości lub inne mienie o znacznej wartości, albo który złożony jest z długów, nie można kwalifikować jako czynności przekraczającej zwykły zarząd majątkiem dziecka.

Głosę częściowo krytyczną opracował P. Księżak (Rej. 2014, nr 5, s. 105), natomiast aprobującą A. Wróbel (PiP 2016, nr 4, s. 133).

A.D.

*

Termin przedawnienia roszczenia o zapłatę odszkodowania z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania (art. 471 k.c.) rozpoczyna bieg od dnia wystąpienia szkody pozostającej w związku przyczynowym z tym zdarzeniem (art. 120 § 1 k.c.).

(uchwała z dnia 22 listopada 2013 r., III CZP 72/13, B. Ustjanicz, D. Dończyk, M. Romańska, OSNC-ZD 2014, nr 2, poz. 40; BSN 2013, nr 11, s. 13; Rej. 2014, nr 1, s. 163; Rej. 2014, nr 6, s. 179)

Głosa

Edyty Tomaszewskiej, Prawo cywilne. Glosy, red. F. Zoll, S. Daniluk, Warszawa 2016, s. 123

Głosa ma charakter aprobujący.

Zdaniem autorki, Sąd Najwyższy trafnie uznał, że termin przedawnienia roszczeń rozpoczyna bieg od dnia wystąpienia szkody pozostającej

w związku z przyczynowym z tym zdarzeniem. Glosatorka dostrzegła jednak pominięcie przez Sąd Najwyższy kwestii, że wyznaczenie rozpoczęcia biegu terminu przedawnienia roszczeń o odszkodowanie z tytułu nienależytego wykonania zobowiązania na chwilę wystąpienia szkody, bez uwzględnienia, czy wystąpi ona po roku czy np. po 20 latach od wykonania zobowiązania, godzi w funkcję dyscyplinującą przedawnienia, stabilizującą stosunki prawne i wzmacniającą pewności uczestników obrotu co do ich praw i obowiązków. Można to zauważyć w szczególności w przypadku odpowiedzialności deliktowej, w której termin ustalany *a tempore facti* (art. 442¹ § 1 zdanie drugie k.c.) wiąże termin przedawnienia ze zdarzeniem wywołującym szkodę. Zdaniem glosatorki, Sąd Najwyższy nie odniósł się do możliwości zastosowania tego artykułu *per analogiam* do liczenia przedawnienia przy odpowiedzialności kontraktowej. Przyjęcie takiego rozwiązania pozwoliłoby na uznanie, że termin przedawnienia rozpoczynałby bieg od chwili powstania szkody, ale byłby on ograniczony terminem ostatecznym, liczonym od zdarzenia wywołującego szkodę.

Glosy do uchwały napisali także: A. Kaczmarek (R.Pr. Zeszyty Naukowe 2015, nr 4, s.159), M. Kaliński (PiP 2016, nr 4, s. 138) i M. Sie-radzka (Lex nr 1391775).

Omawianą uchwałą omówili także: M. Grochowski w opracowaniu „Początek biegu przedawnienia roszczeń o naprawienie szkody *ex contractu*” (MoP 2014, nr 8, s. 423), E. Stawicka w opracowaniu „Czy termin przedawnienia roszczenia o zapłatę odszkodowania z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania (art. 471 k.c.) rozpoczyna bieg od dnia, w którym zobowiązanie miało zostać wykonane, czy też od momentu zaistnienia szkody, czy może – od daty dowiedzenia się wierzyciela o szkodzie” (Pal. 2014, nr 5-6, s. 223) oraz K. Pałka w „Przeglądzie orzecznictwa” (Forum Prawnicze 2014, nr 4, s. 88).

J.B.

*

Dopuszczalne jest zawarcie umowy darowizny na wypadek śmierci, jeżeli jej przedmiotem są konkretne rzeczy lub prawa,

a umowa nie jest sprzeczna z zasadami współżycia społecznego.

(uchwała z dnia 13 grudnia 2013 r., III CZP 79/13, *K. Pietrzykowski, D. Dończyk, J. Frąckowiak*, OSNC 2014, nr 10, poz. 98; OSP 2014, nr 10, poz. 91; BSN 2013, nr 12, s. 15; *Rej. 2014, nr 1, s. 162; NPN 2013, nr 4, s. 99*)

Glosa

Wojciecha Bańczyka, Prawo cywilne. Glosy, red. F. Zoll, S. Daniluk, Warszawa 2016, s. 126

Glosa ma charakter aprobujący, choć autor stwierdził, że Sąd Najwyższy zajął w tym wypadku funkcję alternatywnego ustawodawcy. Jednocześnie zgłosił postulat uregulowania darowizny na wypadek śmierci, której brakuje w obecnym stanie prawnym.

Glosator zgodził się z poglądem, że związanie przyszłego spadkodawcy czynnością prawną *inter vivos* w taki sposób, iż zostaje on w zasadzie pozbawiony możliwości dysponowania na wypadek śmierci przedmiotem tej czynności, jest dopuszczalne. Wątpliwości autora wzbudziła natomiast kwestia ochrony niezaprzeczalnej wartości stojącej za tym, by przyszły spadkodawca mógł swobodnie dysponować majątkiem na wypadek swojej śmierci, w tym zmieniać i odwoływać swoje rozrządzenia.

Konkludując, komentator uznał za trafny wniosek stwierdzający, że kształtowanie następstwa na wypadek śmierci może się dokonywać nie tylko za pomocą czynności wprost do tego przeznaczonych, lecz wszystkich, w których nie jest to ani konstrukcyjnie, ani aksjologicznie wyłączone.

Uchwała była także przedmiotem glos: G. Wolaka (*Rej. 2014, nr 7, s. 117*), T. Justyńskiego (*OSP 2014, nr 10, poz. 91*), J. Masiubańskiego (*Rej. 2014, nr 12, s. 115*) oraz I. Mazurkiewicz (*Pal. 2015, nr 11–12, s. 146*), a także P. Księżaka (*PiP 2015, nr 10, s. 123*). Omówił ją także M. Stanik w „Przeglądzie orzecznictwa” (*Forum Prawnicze 2014, nr 1, s. 101*), a komentarzem opatrzył M. Niedośpiał (*Pal. 2015, nr 11–12, s. 40*).

M.M.

Katalog ciężkich umyślnych przestępstw, których popełnienie może prowadzić do uznania spadkobiercy za niegodnego dziedziczenia, nie jest ograniczony do przestępstw przeciwko osobie spadkodawcy, rodzinie i opiece. Przesłanki określone w przepisach art. 928 § 1 pkt 1 i art. 1008 pkt 2 k.c., choć bardzo podobne, nie są jednak tożsame i nie można wykluczyć przestępstwa przeciwko mieniu. Musi być to jednak umyślne i ciężkie przestępstwo, za które można uznać jedynie takie, które godzi w podstawy egzystencji spadkodawcy (np. spalenie domu, stanowiącego centrum życiowe spadkodawcy, kradzież wózka inwalidzkiego, w konsekwencji czego spadkodawca zostaje pozbawiony możliwości poruszania się).

(wyrok z dnia 9 stycznia 2014 r., V CSK 109/13, T. Bielska-Sobkowicz, W. Katner, B. Ustjanicz, OSP 2015, nr 4, poz. 43)

Glosa

Agnieszki Baran, Studia Prawnicze. Rozprawy i Materiały 2015, nr 1 s. 147

Glosa jest krytyczna.

Autorka stwierdziła, że orzeczenie ma charakter precedensowy w świetle dotychczas przyjętej linii orzeczniczej oraz stanowiska doktryny.

Zdaniem glosatorki, założeniem twórców art. 928 k.c. było stworzenie ściśle zamkniętego katalogu przesłanek, które mogą stanowić podstawę uznania określonego zachowania spadkobiercy za wypełniające znamiona czynu niegodnego, zwłaszcza w odniesieniu do przesłanki dotyczącej popełnienia umyślnie „ciężkiego przestępstwa” przeciwko spadkodawcy. Autorka powołała się na brzmienie § 1 pkt 1 tego przepisu, który wskazuje w sposób jednoznaczny, że ustawodawca wprowadził warunek, aby przestępstwo było skierowane „przeciwko spadkodawcy” i w tym zakresie nie ma żadnych podstaw jurystycznych do tworzenia jakichkolwiek ograniczeń. Ponadto *ratio legis* tego przepisu przemawia za traktowaniem dokonania przestępstwa za równorzędne z jego usiłowaniem, podżeganiem lub pomocnictwem. Zdaniem komentatorki, nietrafne, sprzeczne z zasadami współżycia

społecznego jest przyjęcie, że przyczyną niegodności dziedziczenia jest dokonanie np. zabójstwa dokonanego przez spadkobiercę na spadkodawcy, a usiłowanie zabójstwa spadkodawcy takiej przyczyny nie stanowi.

Glosatorka zarzuciła, że glosowane orzeczenie jest przejawem zbyt liberalnej wykładni art. 928 § 1 pkt 1 k.c. w zakresie możliwości przyjmowania, iż ciężkie przestępstwo przeciwko mieniu spadkodawcy również może stanowić podstawę do osoby spadkobiercy za niegodną dziedziczenia. Zdaniem autorki, taka liberalizacja wykładni jest nieuzasadniona. Stwierdziła, że przyjęcie stanowiska Sądu Najwyższego *de lege lata* wymagałoby zmiany ustawy.

Glosy do wyroku opracowali także: M. Tomczuk (Pal. 2015, nr 3–4, s. 157) i R.M. Paliwoda (OSP 2015, nr 4, poz. 43).

M.M.

*

teza oficjalna

Jeżeli strony w umowie zastrzegły kary umowne za zwłokę w wykonaniu świadczenia i za odstąpienie od umowy, odstąpienie, z powodu zwłoki, od umowy co do części świadczenia, powoduje, że kara umowna za zwłokę w spełnieniu pozostałej części świadczenia nie może być liczona od wynagrodzenia – przy uwzględnieniu takiego mechanizmu obliczania kary zawartego w umowie – należnego za wykonanie umowy w całości; w takiej sytuacji strona jest uprawniona do dochodzenia kary umownej za odstąpienie od umowy oraz kary umownej za zwłokę w spełnieniu reszty świadczenia, przy czym kary te podlegają obliczeniu od kwoty wynagrodzenia należnego za dane części świadczenia.

teza opublikowana w „Prawo cywilne. Glosy”, red. F. Zoll, Stefan Daniluk, Warszawa 2016, s. 133

1. W przypadkach dużej dysproporcji między wysokością zastrzeżonej kary umownej a interesem wierzyciela chronionym za

pomocą kary umownej dopuszczalne jest – na podstawie art. 484 § 2 k.c. – zmniejszenie kary umownej przez sąd, na żądanie dłużnika. Zmniejszenie zastrzeżonej kary umownej opierać się może na łącznym stosowaniu obu wskazanych w art. 484 § 2 k.c. podstaw miarkowania. Jest tak wtedy, gdy kara umowna po zmniejszeniu jej z powodu wykonania zobowiązania w znacznej części pozostaje nadal rażąco wygórowana.

2. Biorąc pod uwagę, że kara umowna była zastrzeżona na wypadek zwłoki w terminowym rozpoczęciu i zakończeniu poszczególnych etapów budowy, nie można mówić o możliwości jej miarkowania z powodu częściowego wykonania zobowiązania. Zobowiązanie, w zakresie ostatecznie ustalonym przez strony i wynikającym z umowy, zostało w całości wykonane i odebrane bez zastrzeżeń co do jakości. Doszło jednak do naruszenia treści zobowiązania w zakresie terminu spełnienia świadczenia, zobowiązanie zostało bowiem wykonane z opóźnieniem. Stąd też rozważeniu podlegać mogła jedynie przesłanka rażącego wygórowania kary.

(wyrok z dnia 2 kwietnia 2014 r., IV CSK 416/13, M. Kocon, A. Kozłowska, M. Wysocka, MoP 2014, nr 19, s. 1026)

Glosa

Aleksandry Kolendy, Prawo cywilne. Glosy, red. F. Zoll, S. Daniluk, Warszawa 2016, s. 133

Glosa ma charakter aprobujący.

Zdaniem glosatorki, za trafne należy uznać zliberalizowanie poglądu Sądu Najwyższego odnośnie do interpretacji przesłanek miarkowania kar umownych. Taki kierunek można uznać za pożądany przy uwzględnieniu, że dopuszczalne jest ustanowienie kary umownej we wzorcu umownym, również w stosunkach konsumenckich. Z drugiej jednak strony zauważyła, że może to doprowadzić do sprowadzenia kary umownej do instytucji pełniącej funkcję jedynie kompensacyjną i pominięcia funkcji zabezpieczającej, której podtrzymanie wydaje się zasadne, szczególnie w sektorze zamówień publicznych będącym przedmiotem rozważań w glosowanym wyroku.

J.B.

Nieważne jest poręczenie udzielone za zobowiązania zakładu opieki zdrowotnej bez wymaganej zgody organu założycielskiego (art. 53 ust. 6 ustawy z dnia 30 sierpnia 1991 r. o zakładach opieki zdrowotnej; Dz.U. z 2007 r. Nr 14, poz. 89 ze zm.; obecnie – art. 54 ust. 5 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej; Dz.U. Nr 112, poz. 654 ze zm.).

(wyrok z dnia 6 czerwca 2014 r., I CSK 428/13, K. Tyczka-Rote, M. Bączyk, B. Myszka, OSNC 2015, nr 4, poz. 53, BSN 2014, nr 9, s. 9; MoP 2015, nr 12, s. 655; M.Pr.Bank. 2016, nr 5, s. 21)

Glosa

Marty Pietrzak, Prawo cywilne. Glosy, red. F. Zoll, S. Daniluk, Warszawa 2016, s. 141

Glosa jest krytyczna.

Komentatorka skrytykowała stwierdzenie, że pomimo iż umowy poręczenia zostały zawarte przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 22 października 2010 r. o zmianie ustawy o zakładach opieki zdrowotnej (Dz.U. Nr 230, poz. 1507), to dla oceny czasu powstania zobowiązania istotna jest w tym przypadku chwila wystawienia faktury. Podkreśliła, że utożsamia ono powstanie zobowiązania z wymagalnością roszczenia wynikającego z tego zobowiązania, gdy tymczasem są to dwie różne instytucje, a wystawienie faktury nie jest czynnością prawną, a jedynie czynnością techniczną o charakterze rozliczeniowym (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 marca 2004 r., III CK 411/02, niepubl.).

Wątpliwości autorki wzbudziła wykładnia słusznościowa, która zaciera granicę między całkowicie odmiennymi instytucjami prawa cywilnego, jakimi są umowa poręczenia i umowa cesji wierzytelności. Zauważyła, że problem można rozwiązać również w inne sposoby, które nie wymagają niejasnej i zawilej argumentacji. Zaproponowała, żeby w takiej sytuacji umowę poręczenia uznać za umowę pozorną (art. 83 k.c.), zawartą w celu ukrycia innej czynności prawnej (uchwała z dnia 20 kwietnia 2012 r., III CZP 10/12, OSNC 2012, nr 10, poz. 117).

Glosy opracowali również: A. Kappes (Glosa 2015, nr 1, s. 28) i A. Szerzeń (M.Pr.Bank. 2016, nr 5, s. 47). Wyrok został omówiony przez M. Bączyka w „Przeglądzie orzecznictwa” (M.Pr.Bank. 2015, nr 2, s. 65).

M.M.

1. Pojęcie interesu konkurencyjnego obejmuje zawarcie przez członka zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z podmiotem konkurencyjnym pozornej umowy o świadczenie usług (art. 211 k.s.h.).

2. W razie nieujawnienia przez członka zarządu wszystkich faktów i dokumentów dotyczących działalności spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, nie może on skutecznie podnieść zarzutu nadużycia prawa podmiotowego przez wspólnika większościowego, który głosował za udzieleniem absolutorium, a następnie wnioś powództwo na podstawie art. 295 § 1 k.s.h.

(wyrok z dnia 24 lipca 2014 r., II CSK 627/13, A. Piotrowska, D. Dończyk, M. Szulc, OSNC-ZD 2015, nr D, poz. 61; OSP 2016, nr 10, poz. 95)

Glosa

Mariusza Tomasza Kłody, Orzecznictwo Sądów Polskich 2016, nr 10, poz. 95

Glosa ma charakter aprobujący.

Komentator uznał, że wyrok kontynuuje linię orzeczniczą sądów, która nie dostrzega w akcie udzielenia skwitowania pustej formalności, lecz zdarzenie mające istotny wpływ na odpowiedzialność ocenianego względem spółki handlowej. Przypomniął, że pozytywna uchwała absolutoryjna powzięta w wyniku wprowadzenia w błąd głosujących, przez zatajenie faktów istotnych dla jej podjęcia (działania wyrządzającego szkodę spółce), traci w zasadzie swe znaczenie prawne. Podkreślił, że zwalnia ona – co do zasady – ocenianego z odpowiedzialności odszkodowawczej wobec spółki handlowej, jednak zwolnienie to nie ma charakteru bezwzględnego. Zaakcentował, że uprawnienie przyznane wspólnikowi na podstawie art. 295 k.s.h. bywa nadużywane, dlatego zgłosił postulat wprowadzenia do kodeksu spółek handlowych regulacji ograniczającej ryzyko nadużycia prawa podmiotowego przez głosujących w przedmiocie udzielenia absolutorium. Jako przykład normatywnego rozwiązania tej kwestii podał art. 758 ust. 1 *in fine* szwajcarskiego kodeksu obligacyjnego.

Glosowany wyrok został omówiony przez P. Popardowskiego w „Przełądzie orzecznictwa” (Glosa 2015, nr 2, s. 10).

M.M.

Artykuł 353¹ k.c. należy do kategorii przepisów *iuris cogentis*, a więc naruszenie któregośkolwiek z wymienionych w nim kryteriów swobody kontraktowej i w rezultacie sprzeczność treści lub celu umowy z ustawą, zasadami współzycia społecznego lub naturą stosunku wykreowanego przez tę umowę powoduje nieważność czynności prawnej lub jej części na podstawie art. 58 k.c. Ocenie pod kątem kryteriów wskazanych w art.353¹ k.c. podlega nie tylko treść kwestionowanego postanowienia umownego, ale także jego cel.

(wyrok z dnia 30 lipca 2014 r., II CSK 563/13, A. Piotrowska, D. Dończyk, M. Szulc, niepubl.)

Glosa

Agaty Łopatkiewicz, Prawo cywilne. Glosy, red. F. Zoll, S. Daniluk, Warszawa 2016, s. 146

Glosa ma charakter aprobujący.

Autorka zgodziła się z poglądem, że ze względu na publiczny cel zawarcia umowy sprzedaży (wzniesienie budynków mieszkaniowych) należy rozważyć, czy kara umowna za niedotrzymanie terminu zabudowy gruntu nie prowadzi do rażąco nierównego ukształtowania praw i obowiązków stron. Zgodziła się także z tezą, że umowa nie określiła wielu niezwykle istotnych elementów kształtujących sytuację prawną powoda, a w szczególności nie zawierała wzmianki na temat terminu końcowego naliczania kary umownej, nie przewidywała ewentualności rozporządzenia nieruchomością przed upływem trzyletniego terminu określonego w umowie ani nie dopuszczała również możliwości przedłużenia (na wniosek powoda) terminu do dokonania zabudowy gruntu. Zdaniem autorki, wskazane okoliczności kształtują prawa i obowiązki powoda w sposób mało korzystny.

M.M.

*

W razie zawarcia umowy spółki jawnej w zwykłej formie pisemnej, w której wspólnik zobowiązał się do wniesienia tytułem

wkładu własności nieruchomości, konieczne jest zawarcie – po zarejestrowaniu spółki – odrębnej umowy w formie aktu notarialnego przenoszącej własność tej nieruchomości na rzecz spółki.

(postanowienie z dnia 14 stycznia 2015 r., II CSK 85/14, J. Grela, H. Pietrzkowski, K. Tyczka-Rote, OSNC 2016 nr 1, poz. 10; BSN 2015, nr 3, s. 10; NPN 2015, nr 2, s. 107)

Glosa

Zbigniewa Kuniewicza, Orzecznictwo Sądów Polskich 2016, nr 10, poz. 96

Glosa ma charakter krytyczny.

Glosator nie zgodził się z poglądem dopuszczającym możliwość zawarcia umowy spółki jawnej w formie pisemnej zwykłej, także wtedy, gdy przedmiotem wkładu jest nieruchomość. Stwierdził, że art. 158 k.c. – w którym ustawodawca posłużył się kwantyfikatorem ogólnym, odnoszącym się do każdej umowy – jest przepisem szczególnym wobec art. 23 k.s.h., nie zaś odwrotnie. Następnie skrytykował zapatrywanie, że do formy umowy spółki ma zastosowanie art. 157 k.c., co w efekcie oznacza, iż wymaganie formalne aktu notarialnego dla umowy przeniesienia własności nieruchomości zostało potraktowane jako warunek przewidziany w art. 89 k.c.

Uznał, że powstanie jedynie obligacyjnego skutku umowy albo skutku obligacyjno-rzeczowego nie może być rozpatrywane w kontekście przepisów dotyczących formy zawarcia umowy. Z kolei obowiązek dochowania określonej formy czynności prawnej nie może być traktowany jako warunek, który – w myśl art. 157 k.c. – uniemożliwia przeniesienie własności nieruchomości. Zdaniem autora, art. 158 k.c. nie pozwala na tworzenie sztucznych konstrukcji prawnych, polegających na swoistym połączeniu przewidzianych w nim wymogów z wymogami określonymi w art. 157 k.c.

Głosę krytyczną opracował także J. Grykiel (Rej. 2016, nr 2, s. 156), natomiast aprobującą A. Szlęzak (OSP 2016, nr 10, poz. 96 – *vide* niżej).

M.M.

Glosa

Andrzeja Szlęzaka, Orzecznictwo Sądów Polskich 2016, nr 10, poz. 96

Glosa jest aprobująca.

Komentator skrytykował stwierdzenie, że umowa zawiązująca spółkę ma charakter zobowiązująco-rozporządzający, skutkujący nabyciem przez spółkę praw z chwilą rejestracji spółki, bez potrzeby dokonywania przez spółkę żadnej osobnej czynności prawnej dotyczącej przedmiotu wkładu. Zdaniem glosatora, na etapie zawiązywania spółki nie ma jeszcze podmiotu, na który przyszyły wspólnik mógłby przenieść prawa, a co do zasady na nikogo nie można przenieść, w drodze sukcesji singularnej, praw majątkowych bez jego w tym udziału.

Autor zaaprobował odstąpienie przez Sąd Najwyższy od poglądu, że „nieformalne” zobowiązanie mające za przedmiot wniesienie do spółki nieruchomości jest nieskuteczne, z uwagi na wymogi przewidziane w art. 158 k.c. Zdaniem komentatora, osobna, jednostronna czynność prawna (przyjęcie przez spółkę oferty wspólnika), dokonana przez spółkę po rejestracji, jest niezbędna, lecz nie ze względu na niezachowanie formy aktu notarialnego przy zawiązywaniu spółki osobowej, ale dlatego, że oświadczenia woli przyszłych wspólników ujęte w umowie spółki osobowej (obojętne, w jakiej formie złożone) nie są składane „za” ani „w imieniu” spółki, nie mogą więc wyrzeć skutków prawnych w jej sferze majątkowej. Z tego powodu po rejestracji spółka powinna złożyć – w formie aktu notarialnego, gdy przedmiotem wkładu ma być nieruchomość – swe własne oświadczenie woli, „domykając” w ten sposób proces przenoszenia wkładu (prawa własności nieruchomości) ze wspólnika na spółkę.

M.M.

*

Oświadczenie dłużnika o zrzeczeniu się prawa wieczystego użytkowania może być zaskarżone skargą pauliańską (art. 527 § 1 k.c.).

(wyrok z dnia 29 kwietnia 2015 r., IV CSK 459/14, M. Szulc, A. Górski, H. Wrzeszcz, OSNC 2016, nr 4, poz. 43; BSN 2015, nr 9, s. 9; M.Pr. Bank. 2016, nr 3, s. 60)

Glosa

Joanny Kisielińskiej, Rejent 2016, nr 4, s. 123

Glosa ma charakter aprobujący.

Przedmiotem orzeczenia była dopuszczalność zaskarżenia skargą pauliańską jednostronnej czynności prawnej, jaką jest zrzeczenie się prawa wieczystego użytkowania. Sąd Najwyższy przyjął, że czynność prawna zrzeczenia prawa wieczystego użytkowania i prawa własności budynków dłużnika wywiera skutek rozporządzający w postaci wyjścia tych praw z majątku dłużnika i pośredni skutek przysparzający w majątku właściciela nieruchomości jako osoby trzeciej. Stanowisko to glosatorka zaakceptowała, zauważając jednak, że zaskarżenie zrzeczenia się prawa jest możliwe jedynie przy łącznym zaistnieniu dwóch dodatkowych warunków: tożsamości waloru majątkowego, który z majątku dłużnika wyszedł, z tym, który nabyła osoba trzecia, oraz braku możliwości jego nabycia bez uprzedniego zrzeczenia się prawa przez dłużnika.

Zdaniem autorki, za przyjęciem poglądu wyrażonego w glosowanym orzeczeniu przemawia także treść art. 532 k.c. oraz cel skargi pauliańskiej, czyli pełne zaspokojenie wierzyciela. Zrzeczenie się prawa użytkowania wieczystego pozbawia wierzyciela możliwości skutecznej egzekucji, a celem skargi powinno być przywrócenie stanu, w którym egzekucja przynosi zaspokojenie wierzytelności.

Wyrok został omówiony także przez M. Bączyka w „Przeglądzie orzecznictwa” (M.Pr.Bank. 2016, nr 3, s. 60).

B.W.

*

Użytkownik może albo osobiście używać rzecz i pobierać jej pożytki, albo przenieść te uprawnienia na osobę trzecią na podstawie umowy.

(wyrok z dnia 9 września 2015 r., IV CSK 690/14, M. Wysocka, M. Kocon, M. Szulc, niepubl.)

Glosa

Pawła Księżaka, Palestra 2016, nr 9, s. 94

Glosa ma charakter aprobujący.

Autor uznał za niekwestionowany pogląd, że niezbywalność użytkowania nie stoi na przeszkodzie przeniesieniu uprawnienia do jego wykonywania. Podkreślił, że użytkownik nie ma obowiązku wykonywać swego prawa osobiście. Odróżnił wykonywanie użytkowania przez użytkownika z pomocą innych osób od wypadku przeniesienia uprawnienia do wykonywania użytkowania na kogoś innego. Uznał za trafną, przychylną interpretację umowy – dokonaną przez Sąd Najwyższy – na mocy której użytkownik przekazał prawo do korzystania z nieruchomości osobie trzeciej, zastrzegając jednocześnie, że nie można „uratować” umowy, której treść jest jednoznaczna i sprzeczna z prawem. Podał w wątpliwość sens niezbywalności użytkowania w obliczu możliwości nieograniczonego przenoszenia uprawnienia do wykonywania tego prawa na inną osobę.

M.M.

*

Udział spadkowy, który przypadłby z ustawy wydziedziczonemu przez spadkodawcę jego dziecku, przypada zstępnym wydziedziczonemu.

(uchwała z dnia 3 grudnia 2015 r., III CZP 85/15, K. Strzelczyk, M. Ba-czyk, K. Zawada, OSP 2016 nr 9, poz. 84; BSN 2015, nr 12, s. 9; MoP 2015, nr 2, s. 60; Rej. 2016, nr 1, s. 184)

Glosa

Roberta Marka Paliwody, Orzecznictwo Sądów Polskich 2016, nr 10, poz. 96

Glosa ma charakter krytyczny.

Autor zauważył, że ustawa ściśle wskazuje przypadki, w których określona osoba ma być traktowana tak, jakby nie dożyła otwarcia spadku. Taka fikcja prawna została przez ustawodawcę użyta przy określeniu skutków niegodności dziedziczenia, odrzucenia spadku oraz zrzeczenia

się dziedziczenia. Według glosatora, art. 992 k.c. przemawia za tym, że wydziedziczonego nie należy traktować jak osoby, która nie dożyła otwarcia spadku, przyjęcie bowiem, iż wydziedziczony nie żyje w sensie prawnym, sprawiłoby, że przepis ten stałby się zbędny.

Zasadniczym argumentem przemawiającym za brakiem zastosowania do osoby wydziedziczonej fikcji prawnej normatywnej śmierci jest – zdaniem glosatora – art. 1011 k.c. Uprawnienie do zachowku jest kreowane przez ustawodawcę jako odrębne prawo zstępnym wydziedziczonego zstępnego, które jest niezależne od praw ich poprzedników; aby zstępny wydziedziczonego zstępnego mógł skorzystać z uprawnienia, nie jest niezbędna śmierć wydziedziczonego.

Komentator sprzeciwił się odnoszeniu przepisów regulujących dziedziczenie z ustawy wprost do dziedziczenia testamentowego. Zaznaczył, że art. 1011 k.c. nie uprawnia do sięgnięcia *per analogiam* do art. 931 § 2 k.c. ani nie stanowi jego uzupełnienia, gdyż ustawodawca nie zrównał uprawnienia zstępnym wydziedziczonego z uprawnieniami zstępnym niegodnego dziedziczenia

Głosę częściowo aprobującą opracował P. Księżak (OSP 2016, nr 9, poz. 84).

M.M.

*

teza oficjalna

Problem, czy świadczenie wypłacane przez ubezpieczyciela w razie przedterminowego rozwiązania umowy ubezpieczenia z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym stanowi świadczenie główne w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c.

(postanowienie z dnia 3 grudnia 2015 r., III CZP 87/15, K. Strzelczyk, M. Bączyk, K. Zawada, BSN 2015, nr 12, s. 8)

Glosa

Magdaleny Szczepańskiej, Prawo Asekuracyjne 2016, nr 3, s. 98

W ocenie autorki, glosowane postanowienie – opublikowane w „Prawie Asekuracyjnym” bez tezy, a jedynie ze wskazaniem, że Sąd Najwyższy odmówił podjęcia uchwały – nie zasługuje na aprobatę.

Autorka stwierdziła, że umowa ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym stanowi typ umowy występujący powszechnie w obrocie prawnym na rynku ubezpieczeniowym, a niektóre elementy tej umowy zostały określone w obowiązujących przepisach, np. określenie przez ustawodawcę świadczeń ubezpieczyciela, w tym wartości wykupu (art. 23 ust. 1 pkt 2 ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej). Wskazała, że na podstawie tego przepisu należy uznać, iż świadczenie wykupu w umowie ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowego funduszu kapitałowego stanowi świadczenie główne. Komentatorka uznała w związku z tym, że rozstrzygnięcie zagadnienia prawnego, czy świadczenie wypłacane przez ubezpieczyciela w przypadku przedterminowego rozwiązania umowy ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowego funduszu kapitałowego jest świadczeniem głównym czy ubocznym ma charakter abstrakcyjny, co oznacza, że miałyby zastosowanie do wszystkich tego rodzaju umów.

E.S.

prawo cywilne procesowe

1. Do podstawowych zasad porządku prawnego należy przewidziane w Konstytucji wymaganie proporcjonalności środków cywilnoprawnych skierowanych przeciwko sprawcy szkody.

2. Dopuszczalne jest częściowe stwierdzenie wykonalności zagranicznego orzeczenia w zakresie tylko jednego roszczenia, jeżeli jego przedmiot jest podzielny (art. 1150 k.p.c.).

3. Na podstawie art. 135 § 1 i art. 138 k.p.c. wystarczające jest każde określenie adresu, które pozwala na identyfikację adresata i ustalenie miejsca doręczenia przesyłki.

(postanowienie z dnia 11 października 2013 r., I CSK 697/12, T. Ereciński, T. Wiśniewski, K. Zawada, OSNC 2014, nr 1, poz. 9 ze sprostowaniem w OSNC 2014, nr 4, s. 1; OSP 2014, nr 9, poz. 87; BSN 2013, nr 11, poz. 17; Rej. 2014, nr 1, s. 170; Rej. 2014, nr 4, s. 173; MoP 2014, nr 13, s. 691)

Glosa

Stefana Daniluka, Prawo cywilne. Glosy, red. F. Zoll, S. Daniluk, Warszawa 2016, s. 118

Glosa ma charakter aprobujący.

Autor wskazał, że w glosowanym orzeczeniu pojawiło się kilka kwestii procesowych i materialnoprawnych. Przedstawił stan faktyczny będący przedmiotem rozważań prawnych i zauważył, że Sąd Najwyższy rozważył podstawowe reguły polskiego prawa odszkodowawczego i odniósł się do centralnego zagadnienia, tj. kwestii odszkodowania, charakteru i jego dopuszczalnej wysokości.

Komentator wskazał, że glosowanym postanowieniem Sąd Najwyższy przesądził, iż wyrok amerykańskiego sądu nadaje się częściowo do stwierdzenia wykonalności w zakresie zasądzonego odszkodowania za udowodnione szkody, natomiast w zakresie tzw. odszkodowania karnego, Sąd Najwyższy podtrzymał orzeczenia Sądu Okręgowego i Sądu Apelacyjnego odmawiające stwierdzenia wykonalności wyroku ze względu na sprzeczność z podstawowymi zasadami porządku prawnego RP (klauzula porządku publicznego). Wskazał, że na podstawie tego wyroku może zaskakiwać wysokość zasądzanych w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej odszkodowań karnych, które mają zarówno prewencyjny, jak i represyjny charakter.

Autor zauważył, że zaszła także potrzeba analizy zagadnień z perspektywy konstytucyjnej, gdyż za każdym razem przy określaniu podstawowych zasad polskiego porządku prawnego nie wystarczy odwołanie do naczelnych zasad danych gałęzi prawa, ale niezbędne jest uwzględnienie przepisów rangi konstytucyjnej. Tymczasem przyzwolenie na odszkodowania przewyższające rozmiary szkody nie dałoby się pogodzić z zasadą wolności słowa i prasy.

Glosator zaznaczył również, że Sąd Najwyższy trafnie wskazał, iż zasady rekompensaty rzeczywiście poniesionej szkody nie przekreślają przepisy pozwalające na ustalanie odszkodowań w formie zryczałtowanej, jak zadatek, odsetki za opóźnienie lub kara umowna. Podkreślił, że postanowienie Sądu Najwyższego charakteryzuje się klarownością oraz spójnością wyводу, a wszechstronność argumentacji oraz spoj-

rzenie na problem z wielu perspektyw zasługuje na szczególne uznanie i wyznaczy standardy orzekania.

Glosy aprobujące do orzeczenia napisali również: S. Sołtyśński (PPC 2014, nr 3, s. 413) oraz M. Orecki (OSP 2014, nr 9, poz. 87). Omówili ją: P. Grzegorzczak w opracowaniu „Sprzeczność z podstawowymi zasadami porządku prawnego (art. 1146 § 1 pkt 7 k.p.c.) jako przyczyna częściowego zezwolenia na wykonanie orzeczenia sądu państwa obcego” (MoP 2014, nr 8, s. 416), M. Syska w opracowaniu „Wysokość zasądzonego odszkodowania oraz tzw. *punitive damages* a klauzula porządku publicznego w postępowaniu o stwierdzenie wykonalności orzeczenia zagranicznego” (PS 2015, nr 1, s. 47) oraz K. Pałka w „Przełądzie orzecznictwa” (Forum Prawnicze 2013, nr 6, s. 92).

J.S.

*

Nieobecność strony wywołana długotrwałą chorobą nie uzasadnia odroczenia rozprawy, jeżeli w okolicznościach sprawy wnioszek o odroczenie rozprawy stanowi nadużycie praw procesowych.

(uchwała z dnia 11 grudnia 2013 r., III CZP 78/13, M. Wysocka, I. Koper, K. Zawada, OSNC 2014, nr 9, poz. 87; BSN 2013, nr 12, s. 14; RiP 2014, nr 28, s. 115; Rej. 2014, nr 8, s. 165)

Glosa

Aleksandry Rączkowskiej, Palestra 2016, nr 9, s. 98

Glosa ma charakter krytyczny.

Autorka zgodziła się z poglądem, że w nauce prawa funkcjonuje zasada zakazu naruszania praw procesowych, choć nie uzyskała ona statusu normatywnego. Zarzuciła jednak, że kluczowe kwestie dla rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego (zależność pomiędzy decyzją sądu o odroczeniu rozprawy a zaniechaniem ustanowienia przez stronę pełnomocnika) odgrywają w uzasadnieniu marginalną rolę. Ponadto dostrzegła sprzeczność w obligatoryjnym odroczeniu rozprawy (art. 214

k.p.c.) i jednoczesnym uzależnieniu go od realizacji prawa do bycia wysłuchanym. Poparła wysokie postawienie zasady efektywności postępowania wśród naczelných zasad postępowania cywilnego, przeciwstawiła jej jednak zasadę jawności.

Zgodziła się z tezą, że zaniechanie ustanowienia pełnomocnika procesowego w sytuacji długotrwałej przeszkody do stawienia się na rozprawę może być postrzegane jako niechęć strony do podjęcia czynności mogących usunąć przeszkodę do dalszego postępowania, lecz nie powinno mieć wpływu na decyzję o kolejnym odroczeniu rozprawy i nie może skutkować dla strony negatywnymi konsekwencjami.

M.M.

ORZECZENIA, KTÓRE ZOSTANĄ OPUBLIKOWANE W OSNC 2016, NR 12

W stosunkach handlowych między nabywcą prowadzącym sieć sklepów a dostawcą nie jest wyłączone uznanie zastrzeżonej w umowie premii pieniężnej uzależnionej od wielkości obrotów za rabat posprzedażowy niestanowiący opłaty przewidzianej w art. 15 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (jedn. tekst: Dz.U. z 2003 r. Nr 153, poz. 1503 ze zm.).

(uchwała z dnia 18 listopada 2015 r., III CZP 73/15, J. Gudowski, A. Kozłowska, G. Misiurek, OSNC 2016, nr 12, poz. 135)

*

Umorzenie postępowania na podstawie art. 182 § 1 k.p.c., zawieszonego na skutek niewskazania przez powoda w wyznaczonym terminie adresu pozwanego (art. 177 § 1 pkt 6 k.p.c.), nie jest dopuszczalne, jeżeli powód przed upływem roku od dnia postanowienia o zawieszeniu złożył wnioski o podjęcie postępowania, wskazując prawidłowy adres pozwanego; złożenie wniosku o podjęcie postępowania, który jest bezzasadny, nie tamuje umorzenia postępowania.

(uchwała z dnia 18 listopada 2015 r., III CZP 74/15, J. Gudowski, A. Kozłowska, G. Misiurek, OSNC 2016, nr 12, poz. 136)

W sprawie z powództwa o zapłatę, wytoczonego przez osobę trzecią przeciwko wierzycielowi w związku z uzyskaniem przez niego zaspokojenia z przedmiotu majątkowego w wyniku czynności prawnej dokonanej z pokrzywdzeniem wierzyciela, możliwe jest podniesienie zarzutu bezskuteczności tej czynności (art. 531 § 1 k.c.).

(uchwała z dnia 18 listopada 2015 r., III CZP 75/15, J. Gudowski, A. Kozłowska, G. Misiurek, OSNC 2016, nr 12, poz. 137)

*

Wybudowanie na cudzej nieruchomości urządzeń przesyłowych przez korzystające z nich przedsiębiorstwo po uzyskaniu decyzji wydawanych w procesie budowlanym nie rozstrzyga o możliwości zakwalifikowania posiadania nieruchomości, na której te urządzenia zostały posadowione, jako wykonywanego w dobrej wierze.

(uchwała z dnia 20 listopada 2015 r., III CZP 76/15, M. Kocon, K. Pietrzykowski, M. Romańska, OSNC 2016, nr 12, poz. 138)

*

W sprawie o stwierdzenie nieważności uchwały wspólników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (art. 252 § 1 k.s.h.) wytoczonej na podstawie art. 7 i 57 k.p.c. prokurator pozywa wyłącznie tę spółkę.

(uchwała z dnia 20 listopada 2015 r., III CZP 78/15, M. Kocon, K. Pietrzykowski, M. Romańska, OSNC 2016, nr 12, poz. 139)

*

Komornikowi przysługuje zażalenie na postanowienie sądu pierwszej instancji w przedmiocie obniżenia opłaty egzekucyjnej na podstawie art. 49 ust. 7 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ko-

mornikach sądowych i egzekucji (jedn. tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 790).

(uchwała z dnia 20 listopada 2015 r., III CZP 79/15, M. Kocon, K. Pietrzykowski, M. Romańska, OSNC 2016, nr 12, poz. 140)

Roszczenie przewidziane w art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 24 marca 1920 r. o nabywaniu nieruchomości przez cudzoziemców (jedn. tekst: Dz.U. z 2014 r., poz. 1380) zmierza do stwierdzenia nieważności skutku w postaci nabycia własności (użytkowania wieczystego) nieruchomości.

(uchwała z dnia 20 listopada 2015 r., III CZP 80/15, M. Kocon, K. Pietrzykowski, M. Romańska, OSNC 2016, nr 12, poz. 141)

*

Dopuszczalne jest odstąpienie od umowy wzajemnej ze względu na zwłokę ze spełnieniem części świadczenia podzielnego także wtedy, gdy świadczenie jednej ze stron jest niepodzielne (art. 491 § 1 k.c.).

(uchwała z dnia 20 listopada 2015 r., III CZP 83/15, M. Kocon, K. Pietrzykowski, M. Romańska, OSNC 2016, nr 12, poz. 142)

*

Sąd rejonowy, który odrzuca zażalenie na postanowienie tego sądu, wydane na podstawie art. 398²³ § 1 k.p.c., orzeka jako sąd drugiej instancji.

(uchwała z dnia 3 grudnia 2015 r., III CZP 81/15, K. Strzelczyk, M. Bączyk, K. Zawada, OSNC 2016, nr 12, poz. 143)

*

Obszar strefy kontrolowanej określonej w § 10 w związku z § 110 rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 26 kwietnia 2013 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać sieci gazowe i ich usytuowanie (Dz.U. z 2013 r., poz. 640) oraz

w załączniku nr 2 do tego rozporządzenia nie pokrywa się z zakresem obciążenia nieruchomości służebnością przesyłu (art. 305¹ k.c.), ustanowioną dla gazociągu wybudowanego przed dniem 12 grudnia 2001 r.

(uchwała z dnia 11 grudnia 2015 r., III CZP 88/15, J. Frąckowiak, B. Myszka, M. Romańska, OSNC 2016, nr 12, poz. 144)

*

Pełnomocnictwo do udziału w zebraniu wspólnoty mieszkaniowej i do podejmowania uchwał nie wymaga formy aktu notarialnego także wtedy, gdy podejmowana uchwała podlega zaprotokołowaniu przez notariusza (art. 99 § 1 k.c. w związku z art. 18 ust. 2a ustawy z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali, jedn. tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 1892).

(wyrok z dnia 15 stycznia 2016 r., I CSK 1047/14, A. Górski, M. Romańska, K. Weitz, OSNC 2016, nr 12, poz. 145)

*

Jeżeli wysokie dochody z prowadzonej jednoosobowo działalności gospodarczej były osiągane głównie dzięki wiedzy i doświadczeniu przedsiębiorcy, który z powodu choroby nie może osobiście kontynuować dotychczasowej działalności, przy ustalaniu wartości przedsiębiorstwa w sprawie o podział majątku wspólnego po ustaniu wspólności majątkowej między małżonkami uzasadnione jest pominięcie wartości *goodwill*.

(postanowienie z dnia 3 lutego 2016 r., V CSK 299/15, M. Kocon, B. Myszka, M. Koba, OSNC 2016, nr 12, poz. 146)

*

W razie bezskuteczności czynności prawnej upadłego w stosunku do masy jego upadłości, beneficjent tej czynności może żądać wyłączenia jej przedmiotu z masy upadłości.

(wyrok z dnia 11 lutego 2016 r., V CSK 321/15, I. Koper, J. Górski, K. Weitz, OSNC 2016, nr 12, poz. 147)

Jeżeli Trybunał Konstytucyjny stwierdził niezgodność określonego przepisu ustawy z Konstytucją, to sąd może odmówić zastosowania w rozpoznawanej sprawie identycznie brzmiącego przepisu tej ustawy.

(wyrok z dnia 17 marca 2016 r., V CSK 377/15, W. Katner, I. Koper, K. Pietrzykowski, OSNC 2016, nr 12, poz. 148)

ORZECZENIA, KTÓRE ZOSTANĄ OPUBLIKOWANE W OSNC-ZD 2016, NR D

W przypadkach, w których własny interes w spełnieniu świadczenia do rąk osoby trzeciej ma także dłużnik, strony mogą w umowie o świadczenie na rzecz osoby trzeciej uzależnić odstąpienie od tego zastrzeżenia od ich wspólnej zgody.

(wyrok z dnia 15 maja 2015 r., V CSK 491/14, Z. Kwaśniewski, J. Frąckowiak, M. Romańska, OSNC-ZD 2016, nr D, poz. 62)

*

Ustalenie, czy posiadanie ma charakter samoistny może wymagać odwołania się do podstawy objęcia rzeczy we władanie.

(postanowienie z dnia 21 maja 2015 r., IV CSK 531/14, M. Wysocka, K. Strzelczyk, K. Zawada, OSNC-ZD 2016, nr D, poz. 63)

*

Przewidziany w art. 110 ust. 1 i 4 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 392 ze zm.) termin wymagalności i przedawnienia roszczeń Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego przeciwko rolnikowi, który nie dopełnił obowiązku zawarcia umowy ubezpieczenia obowiązkowego, o zwrot spełnionego świadczenia i poniesionych kosztów nie ma zastosowania do roszczeń,

które uległy przedawnieniu przed dniem wejścia w życie ustawy także wtedy, gdy w tym dniu toczyła się sprawa z powództwa poszkodowanego przeciwko Ubezpieczeniowemu Funduszowi Gwarancyjnemu.

(wyrok z dnia 27 maja 2015 r., II CSK 488/14, A. Owczarek, W. Katner, M. Kocon, OSNC-ZD 2016, nr D, poz. 64)

*

Na obszarze obowiązywania kodeksu Napoleona prawo własności półproduktów i produktów gotowych wykonanych w okresie zarządzania przez okupanta w czasie drugiej wojny światowej skonfiskowaną przez władze niemieckie nieruchomością fabryczną należąca do polskiej osoby prawnej przysługuje tej osobie jako prawowitemu właścicielowi nieruchomości prawem przybycia na podstawie art. 546 i 547 kodeksu Napoleona.

(wyrok z dnia 28 maja 2015 r., I CSK 233/14, J. Górowski, M. Bączyk, K. Tyczka-Rote, OSNC-ZD 2016, nr D, poz. 65)

*

Uchylenie – w wyniku wznowienia postępowania – prawomocnego wyroku skazującego członka zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością za popełnienie jednego z przestępstw określonych w art. 18 § 2 k.s.h. i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, powoduje upadek *ex tunc* wszystkich skutków wyroku skazującego i przywrócenie z mocą wsteczną uprawnienia do reprezentacji spółki. Wszystkie czynności dokonane przez skazanego członka zarządu w okresie, w którym istniał wyrok skazujący, są ważne.

(wyrok z dnia 28 maja 2015 r., III CSK 283/14, I. Gromska-Szuster, K. Pietrzykowski, A. Piotrowska, OSNC-ZD 2016, nr D, poz. 66)

*

Nie jest dopuszczalne ustanowienie służebności osobistej mieszkania na udziale we współwłasności nieruchomości.

(postanowienie z dnia 29 maja 2015 r., V CSK 416/14, H. Wrzeszcz, I. Koper, A. Kozłowska, OSNC-ZD 2016, nr D, poz. 67)

Do Przewodniczącego Komisji Nadzoru Finansowego, który przystąpił do sprawy na podstawie art. 60 k.p.c. w związku z art. 6 ust. 1 ustawy dnia 21 lipca 2006 r. o nadzorze nad rynkiem finansowym (jedn. tekst: Dz.U. z 2012 r. poz. 1149 ze zm.), ma zastosowanie art. 106 k.p.c. w związku z art. 6 ust. 1 wymienionej ustawy.

(postanowienie z dnia 29 maja 2015 r., II CSK 669/14, M. Romańska, OSNC-ZD 2016, nr D, poz. 68)

*

Przeciwko stowarzyszeniu ogrodowemu jako posiadaczowi (art. 224 §2 lub art. 224 § 2 w związku z art. 230 k.c.) może być skutecznie dochodzone roszczenie o wynagrodzenie za korzystanie z nieruchomości odnoszące się do tych form i zakresu korzystania z niej, jaki można przypisać jemu, a nie poszczególnym działkowcom.

(wyrok z dnia 18 czerwca 2015 r., III CSK 357/14, Z. Kwaśniewski, W. Katner, M. Romańska, OSNC-ZD 2016, nr D, poz. 69)

*

Zastrzeżenie w umowie o obsługę prawną odszkodowania dla radcy prawnego za zobowiązanie się do postępowania po ustaniu obowiązywania tej umowy zgodnie z ustawowym obowiązkiem zachowania w tajemnicy wszystkiego, o czym dowiedział się on w związku z udzieleniem pomocy prawnej, jest sprzeczne z zasadami współzycia społecznego i tym samym nieważne (art. 58 § 2 k.c.).

(wyrok z dnia 19 czerwca 2015 r., IV CSK 590/14, K. Zawada, A. Piotrowska, H. Wrzeszcz, OSNC-ZD 2016, nr D, poz. 70)

*

Spadek cen nieruchomości w okresie między uchwaleniem planu miejscowego a ustaleniem wysokości odszkodowania przewidzianego w art. 36 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o pla-

nowaniu i zagospodarowania przestrzennym (jedn. tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 199), będący wynikiem swobodnego kształtowania się reguł ekonomicznych podaży i popytu, nie stanowi szczególnej okoliczności w rozumieniu art. 363 § 2 k.c., uzasadniającej ustalenie wysokości odszkodowania według innych cen niż obowiązujące w chwili orzekania.

(wyrok z dnia 24 czerwca 2015 r., II CSK 569/14, H. Pietrzkowski, B. Myszką, K. Pietrzykowski, OSNC-ZD 2016, nr D, poz. 71)

*

Pojęcie „ograniczenie sposobu korzystania z nieruchomości” w rozumieniu art. 17 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (jedn. tekst: Dz.U. z 2014 r., poz. 1446 ze zm.) oznacza takie wkroczenie w prawo własności, które w chwili wejścia w życie uchwały o utworzeniu parku kulturowego zmieniło zakres aktualnego i zgodnego z prawem użytkowania nieruchomości w sposób całkowity lub częściowy. Przewidziany w tym przepisie obowiązek naprawienia szkody dotyczy jedynie następstw zmiany dotychczasowego sposobu korzystania z nieruchomości i nie obejmuje innych uprawnień właściciela ani kompensaty obniżenia wartości nieruchomości i utraconych korzyści, odpowiadających potencjalnemu zyskowi, nieosiągniętemu na skutek niezrealizowania planowanej inwestycji.

(wyrok z dnia 25 czerwca 2015 r., III CSK 381/14, I. Koper, M. Bączyk, A. Owczarek, OSNC-ZD 2016, nr D, poz. 72)

*

Rozstrzygnięcie o roszczeniu na innej podstawie prawnej niż wskazana przez powoda bez uprzedzenia o tym stron przed zamknięciem rozprawy nie pozbawia strony możliwości obrony jej praw (art. 379 pkt 5 k.p.c.).

(wyrok z dnia 25 czerwca 2015 r., V CSK 528/14, T. Bielska-Sobkowicz, J. Górowski, K. Tyczka-Rote, OSNC-ZD 2016, nr D, poz. 73)

Rozporządzenie Wojewody Mazowieckiego nr 50 z dnia 7 sierpnia 2007 r. w sprawie utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania dla Portu Lotniczego im. Fryderyka Chopina w Warszawie (Dz.Urz. Województwa Mazowieckiego Nr 156, poz. 4276) nie utraciło mocy z dniem 15 listopada 2008 r. w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. Nr 199, poz. 1227 ze zm.).

(uchwała z dnia 25 czerwca 2015 r., III CZP 34/15, I. Koper, M. Ba-czyk, A. Owczarek, OSNC-ZD 2016, nr D, poz. 74)

*

W razie prowadzenia przez bank rachunków kilku osób o takim samym imieniu i nazwisku, próba zidentyfikowania osoby egzekwowanego dłużnika podjęta przez bank po doręczeniu mu zawiadomienia o zajęciu i zakazie wypłat z rachunku dłużnika (art. 890 § 1 k.p.c.) nie wstrzymuje skutków zajęcia i nie wyłącza odpowiedzialności banku za szkodę wyrządzoną wierzycielowi zajętego już rachunku (art. 892 § 1 k.p.c.).

(wyrok z dnia 9 lipca 2015 r., I CSK 445/14, K. Tyczka-Rote, M. Ba-czyk, M. Romańska, OSNC-ZD 2016, nr D, poz. 75)

*

Dłużnik może skorzystać z uprawnienia do odstąpienia od umowy wzajemnej na podstawie art. 492 w związku z art. 513 § 1 k.c., jeśli dowiadując się o przelewie wierzytelności przez drugą stronę zawartej z nim umowy, uzyskał oświadczenie tej drugiej strony, że nie wykona świadczenia wzajemnego wynikającego z tej umowy. W takim wypadku wierzytelność przestaje istnieć i jej zbycie staje się bezskuteczne, z możliwością zastosowania odpowiedzialności zbywcy wierzytelności wobec jej nabywcy na podstawie art. 516 k.c.

(wyrok z dnia 6 sierpnia 2015 r., V CSK 82/15, I. Koper, W. Katner, Z. Kwaśniewski, OSNC-ZD 2016, nr D, poz. 76)

Do przyjęcia odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń na podstawie art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o pośrednictwie ubezpieczeniowym (jedn. tekst: Dz.U. z 2014 r., poz. 1450 ze zm.) konieczne jest wykazanie, że między wyrządzeniem szkody a wykonywaniem czynności agencyjnych istniał związek w znaczeniu funkcjonalnym.

(wyrok z dnia 13 sierpnia 2015 r., I CSK 657/14, A. Górski, B. Myszka, K. Tyczka-Rote, OSNC-ZD 2016, nr D, poz. 77)

INFORMACJE

W dniu 13 października odbyła się narada robocza sędziów Izby Cywilnej poświęcona bieżącym sprawom Izby. Na wstępie prowadzący naradę Prezes Sądu Najwyższego Dariusz Zawistowski serdecznie pogratulował i wręczył kwiaty sędziom Sądu Najwyższego, obchodzącym jubileusze: sędziom Sądu Najwyższego Mirosławie Wysockiej i Jackowi Gudowskiemu z okazji 45-lecia służby sędziowskiej, sędziemu Sądu Najwyższego Wojciechowi Katnerowi z okazji 45-lecia pracy zawodowej, sędziemu Sądu Najwyższego Krzysztofowi Pietrzykowskiemu z okazji 40-lecia pracy zawodowej oraz sędzi Sąd Najwyższego Agnieszce Piotrowskiej z okazji 30-lecia służby sędziowskiej. Także serdecznie gratulujemy.

Następnie odbyła się dyskusja, w czasie której zabrali głos sędziowie Sądu Najwyższego: Teresa Bielska-Sobkowicz, Jacek Gudowski, Zbigniew Kwaśniewski, Irena Gromska-Szuster, Marta Romańska, Wojciech Katner, Mirosława Wysocka, Jan Górowski, Henryk Pietrzowski, Iwona Koper, Mirosław Bączyk oraz Karol Weitz.

*

W tym samym dniu, po południu, w sali im. S. Dąbrowskiego, odbyło się uroczyste pożegnanie sędziego Sądu Najwyższego w stanie spoczynku prof. dr. hab. Tadeusza Erecińskiego, pełniącego w okresie od dnia 21 listopada 1996 r. do dnia 8 sierpnia 2016 r. funkcję Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracą Izby Cywilnej. W obecności licznie zgro-

madzonych sędziów Sądu Najwyższego w stanie czynnym i w stanie spoczynku, członków Biura Studiów i Analiz, asystentów, pracowników sekretariatów oraz pracowników obsługi uroczyste podziękowanie wygłosiła Pierwsza Prezes Sądu Najwyższego prof. dr hab. Małgorzata Gersdorf. Przewodniczący Krajowej Rady Sądownictwa, sędzia Sądu Najwyższego Dariusz Zawistowski, następcą Tadeusza Erecińskiego na stanowisku Prezesa Sądu Najwyższego, wręczył Jubilatowi przyznany przez Krajową Radę Sądownictwa medal „Zasłużony dla Wymiaru Sprawiedliwości – *Bene Merentibus Iustitiae*”. Przewodniczący Krajowej Rady Sądownictwa podkreślił w przemówieniu wybitne zasługi Jubilata dla wymiaru sprawiedliwości oraz dla Sądu Najwyższego.

Prof. dr hab. Tadeusz Ereciński serdecznie podziękował wszystkim sędziom i współpracownikom za wyrazy życzliwości oraz wieloletnią, owocną współpracę w Sądzie Najwyższym.

*

Jubileusz 20-lecia pracy zawodowej obchodziła w październiku sekretarz Prezesa Izby Cywilnej Katarzyna Piskorz.

Dane statystyczne – październik 2016 r.

Lp.	Rodzaj spraw	Ruch spraw										
		Pozostało z okresu ubiegłego	Wpłynęło	Załatwiono								Pozostało do rozpoznania
				Razem	Sposób załatwienia							
					Podjęto uchwałę	Oddalono	Zmieniono	Uchylono w całości bądź częściowo	Uwzględniono skargę	Odmówiono przyjęcia do rozpoznania	Inny sposób	
1.	CK	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.	CSK	2095	308	353	-	35	-	43	-	203	72	2050
3.	CZP w tym:	38	8	13	7	-	-	-	-	-	6	33
	art. 390 k.p.c.	31	8	11	5	-	-	-	-	-	6	28
	skład 7-miu	7	-	2	2	-	-	-	-	-	-	5
	pełny skład	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4.	CZ	125	41	49	-	28	-	10	-	-	11	117
5.	CO w tym:	19	79	77	-	-	-	-	-	-	77	21
	art. 401 k.p.c.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	art. 45 i 48 k.p.c.	19	79	77	-	-	-	-	-	-	77	21
6.	CSP	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7.	CNP	175	18	36	-	-	-	-	-	9	27	157
8.	CA	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9.	CN	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10.	RAZEM	2452	454	528	7	63	-	53	-	212	193	2378

SPIS TREŚCI

	<i>str.</i>
Uchwały	3
Zagadnienia prawne przedstawione do rozstrzygnięcia	10
Głosy	18
Orzeczenia, które zostaną opublikowane w OSNC 2016, nr 12	49
Orzeczenia, które zostaną opublikowane w OSNC-ZD 2016, nr D	54
Informacje	60
Dane statystyczne	62

